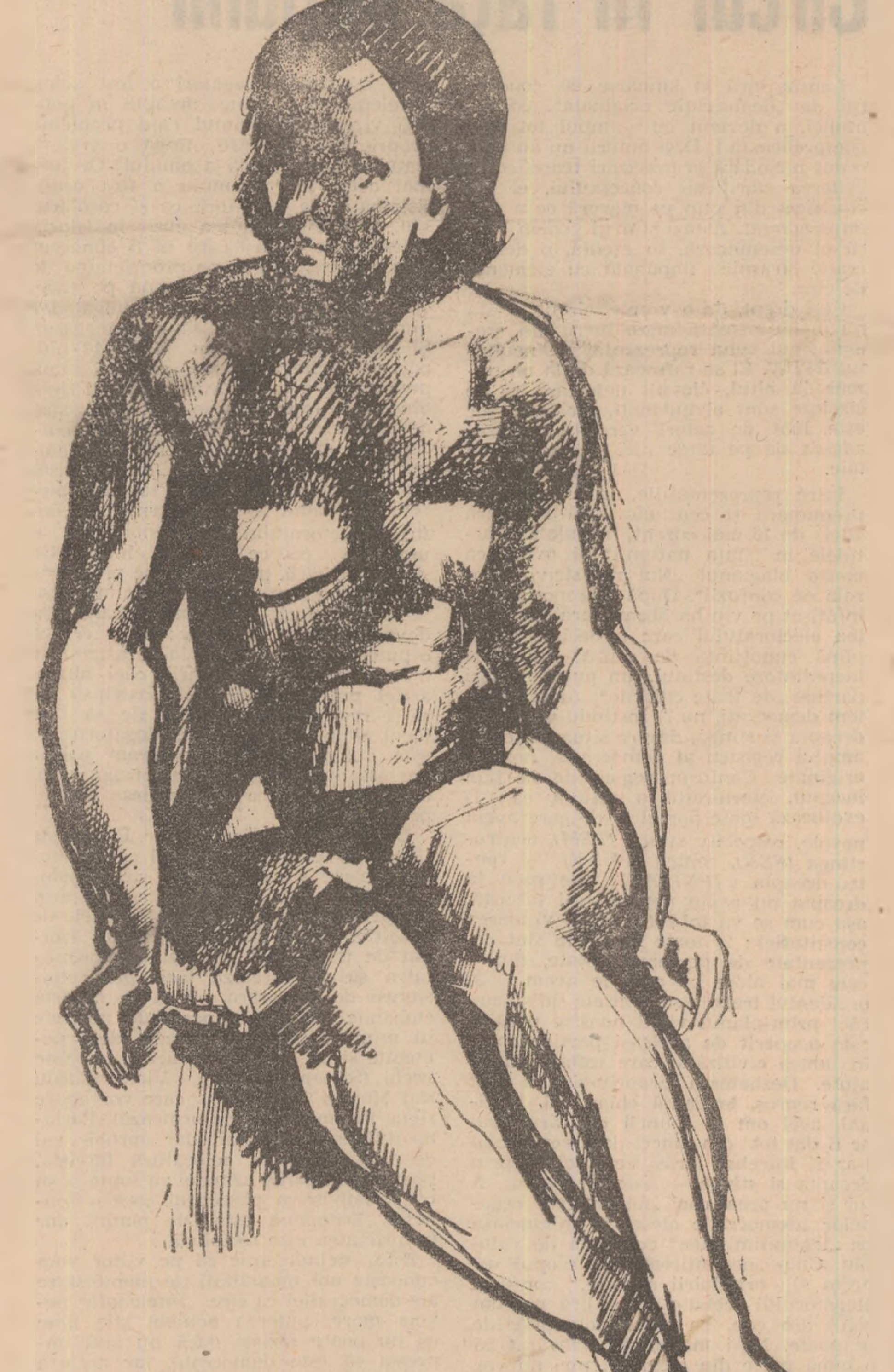
„Am fost tratată ca un partid de opoziţie"

interviu cu DOINA CORNEA pag. 3

CONVORBIRI LITERARE

FONDAT 1867 DE „JUNIMEA"

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din România serie nouă nr. 18 (1307) mai 1991

S. R. I. sau S. R. L. ?

În decurs de numai o săptămînă, directorul S.R.I.-ului a comparut de două ori în faţa Camerei: o dată, pentru a susţine Legea siguranţei naţionale, aflată pe rol, a doua oară — pentru a furniza explicaţii despre documentele îngropate la Berevoeşti. Televiziunea şi presa scrisă au prezentat în rezumat ambele intervenţii. Primul discurs a fost patetic şi imprecis, părînd destinat a adormi eventualele suspiciuni ale deputaţilor. S-a vorbit de maxima importanţă a Legii, la a carei redactare a participat şi vorbitorul (amănunţ ce ridică el însuşi destule semne de întrebare), despre pericolele ce ameninţă un stat în lumea contemporana şi s-a făcut apel la patriotismul deputaţilor ca să o voteze. Surprinzator e că toate argumentele produse de orator au fost teoretice, de principiu Nici o dovadă concreta, nici un exemplu intuitiv în favoarea cutărei sau cutarei prevederi din proiect. Şi mai de mirare e că auditoriul nu a solicitat asemenea precizări, lăsîndu-se îmbătaţ cu vorbe frumoase şi promisiuni incontrolabile. În absenţa justificarilor întemeiate pe date reale, reglementările introduse în Legea siguranţei naţionale nu pot crea decît impresia de atentat la drepturile elementare ale cetăţeanului. Chiar dacă domnul Magureanu s-a declarat un hotărît partizan al democraţiei; chiar dacă a ţinut sa se ştie că actualul S.R.I. este altceva decît vechea Securitate (arătîndu-se îndurerat că unii ziarişti acrediteaza ideea, profund nedreaptă 'a identităţii celor două instituţii), avînd alte metode şi alt personal (în mare); chiar dacă a susţinut fára rezerve propunerea de a se cerceta dosarele înalţilor funcţionari publici în vederea stabilirii legăturilor acestora cu securitatea (mirîndu-se, retoric şi nu fără o umbră de cinism, că propunerea a venit abia acum); chiar dacă a promis solemn să introduca în circuitul public documentele privind atrocităţile comise de securitate pînă în decembrie '89 (e adevarat cà în etape, întîi cele din anii 1945—1964, pe urmă şi celelalte). Ar fi, totuşi, bine de ştiut cum se împacă această promisiune ademenitoare şi articolul 47 din Legea privind organizarea şi funcţionarea S.R.I., care stipulează, nici mai mulţ nici mai puţin, că arhivele securităţii devin publice numai după 90 de ani de la adoptarea legii în chestiune. Nu vrem să-l suspectam pe domnul Măgureanu de rea credinţa. Însă nu ne putem reţine a observa că, dacă promisiunea e cu adevărat sinceră, ideea trebuie să i fi venit directorului S.R.I. după redactarea proiectului de lege; că, deci, el şi-a schimbat între timp convingerile, evoluînd de la maxima opacitate la desăvîrşita transparenţă. Ceea ce, să recunoaştem, este o performanţă chiar şi pentru un şef al serviciilor secrete!

Al doilea discurs al domnului Magureanu a avut drepţ obiect documentele parţial arse şi îngropate de cîţiva ofiţeri ai S.R.I. în vara anului trecut şi descoperite de o echipa a **României libere** în frunte cu Petre Mihai Băcanu. Vorbitorul a prezentat faptele ca pe o iniţiativă personala a ofiţerilor în cauză, vinovaţi a nu fi respectat reglementările legale privind distrugerea documentelor. Motiv pentru care vor fi traşi la răspundere şi pedepsiţi exemplar. Domnul director a subliniat, de asemenea, că importanţa documentelor a fost mult exagerată de presă, ele fiind în realitate irelevante şi inactuale (deşi se pare că unele vizează activitatea partidelor politice, aşadar fapte destul de recente) şi a anunţat că inenţionează să organizeze o conferinţă de presă, în cadrul căreia va prezenta inventarul lor complet. Totodată, el a devazuat iniţiativa ziariştilor de la **România liberă**, ce poate pune în pericol interesele naţionale. O dezavuare bănuim că principială, fără legătură cu cazul în speţă, din moment ce documentele de la Berevoeşti erau, toate, inactuale şi irelevante. Atingînd această delicată problemă, domnul Măgureanu abia că a reuşit să ne pună pe gînduri. Căci, oricum am privi lucrurile, se cheamă că mai există, pe cuprinsul ţării, şi alte loturi de documente, incomparabil mai importante, pe jumatate arse şi acoperite cu pămînt, a căror dezgropare ar crea grele neajunsuri securităţii naţionale. N-ar fi oare mai cu minte ca, la proiectata conferinţă de presă, sa se precizeze şi poziţia geografică a acestora, precum şi conţinutul lor? Riscul sabotării intereselor statului ar fi astfel înlăturate. Dar momentul de vîrf al in-

(continuare în pag. 2)

AL. DOBRESCU

Un discurs al intransigenţei

Într-un moment ce pare a sta sub semnul confuziei şi al concesiei frivole, cînd atîta lume resimte dificultatea de a-şi afla echilibrul, după marile convulsii aduse de Revoluţie, un glas firav şi puternic totodată a reuşit să articuleze totuşi un discurs intransigent. *Liberte ?* e titlul cărţii în care Doina Cornea se întreţine cu Michel Combes pe teme legate de societatea românească actuală. O carte surprinzătoare prin deschiderile ei, prin tăria morală a autoarei şi nu mai puţin prin însuşiri narative. Profesoară de franceză la Universitatea din Cluj, pînă în anii din urmă, cînd a fost scoasă de la catedră din cauza opoziţiei faţă de regim, Doina Cornea se exprimă în această limbă cu dezinvoltură şi eleganţă.

Cartea subscrisă la Editura *Criterion* din Paris nu putea trece neobservată. Mai întîi, fiindcă autoarea se bucură de notorietate în Occident, ca militantă contra dictaturii, apoi fiindcă tema pusă în discuţie continuă să intrige lumea apuseană. Ce temă poate interesa astăzi, la o asemenea turnantă a istoriei, mai mult decît *libertatea ?* Autoarea a pus chiar semnul interogaţiei în titlu, semn sub care stă, în fond, toată cartea. Cea mai bună cheie pentru lectura ei o aflăm desigur in acel imn al iubirii *(Corinteni,* 13,1-3) aşezat ca motto în fruntea cărţii. Fără iubire, se poate citi acolo, totul e zadarnic. Însă o deviză la fel de potrivită pentru un text de o`atare elevaţie spirituală putea fi promisiunea din *Scriptură* că „adevărul vă va face liberi". Decisă nu numai a spune adevărul, dar şi a trăi în adevăr, autoarea s-a simţit liberă şi a putut rezista, cu admirabil curaj, agresiunii forţelor coercitive, presiunii mediului social nu mai puţin. Acest mediu şi acele forţe ea le evocă pregnant, în termeni ce denotă o bună memorie şi o bună informaţie asupra epocii.

Retrăim în paginile cărţii copilăria autoarei, coincidenţă cu anii războiului, rezistenţa la comunism şi sovietizare, distrugerea treptată a opozanţilor, fie aceştia luptători în munţi, intelectuali, demnitari, preoţi etc. Numeroşi compatrioţi au murit sub dictatură fiindcă iubeau adevărul mai mult decît viaţa. Este cazul istoricului G. Brătianu, care a refuzat să retracteze ceea ce scrisese privitor la tragedia basarabeană şi de aceea a fost lăsat să moară, neasistat medical, după cum au fost lăsaţi să se stingă şi episcopii greco-catolici care nu acceptaseră desfiinţarea silnică a bisericii lor. Adevărul e, în fond, tema acestui discurs provocat de o interogaţie sistematică. Cine nu rezistă la proba adevărului nu e bine instalat în demnitatea umană şi nu e demn de stima autoarei. Însăşi condiţia intelectualului se defineşte, axiologic, mai ales prin gradul de ataşament faţă de dreptate şi adevăr.

Reluînd o temă care a obsedat generaţia lui Eliade, autoarea e destul de sceptică cu privire la intelectuali. Rezistenţa lor mai fermă la comunism, rezistenţa cu orice preţ, ar fi dat acestei perioade o altă dimensiune. Ce imensă distanţă separă o asemenea atitudine, eroică, de îndemnul care circula în anii instalării noului regim, acela ca intelectualii să intre în Partidul Comunist, spre a-l direcţiona şi fasona pe cît posibil din interior. Iluzie ? Naivitate politică ? Simplu oportunism într-o epocă ce se anunţa lungă şi plina de riscuri ? Judecata Doinei Cornea e severă, implacabilă, cuvîntul *trădare* nu e ocolit în această carte de evocări şi analize, venită la timp spre a pune oarecum degetul pe rană. O rană a sufletului colectiv, mare, sîngerîndă, aproape incurabilă. De unde scepticismul multora, paralizant, lamentaţiile nesfîrşite, vădind slăbiciune, ale altora. De unde înclinarea de a exagera dificultăţile „obiective", ca o scuză pentru slăbiciunile proprii. Ce se putea face ? Iată, vecinii noştri s-au răsculat, dar cu ce folos ? O conştiinţă culpabilă găseşte adeseori scuze ingenioase.

Doina Cornea are tăria de a spune adevăruri neplăcute. Nu e deloc surprinzător că a stîrnit atîtea reacţii ostile. Bolnavul refuză un diagnostic dezagreabil şi aşteaptă, eventual, de la timp vindecarea. Procedeu dificil, contradictoriu, exasperant. Soluţia autoarei e una spirituală şi politică în acelaşi timp. Prin Bergson a ajuns să problematizeze *eul profund ;* prin Blaga, Eliade, Noica, a înţeles mai bine determinaţiile *eului social*, ale cărui reflexe în istorie reclamă, fireşte, un orizont diacronic.Eliade, mai ales, e un bun sfătuitor pentru cine vrea să obţină o libertate mai amplă, mai adîncă, dincolo de condiţionările istoriei şi chiar de instinctele sau impulsurile noastre cele mai obscure. A instala în *eul* profund libertatea, a oferi cu orice preţ de întinare şi diminuţie conjuncturală, iată un program paideic pe care Doina Cornea a ştiut să-l formuleze şi să-l aplice cu succes. Confesiunile din volum indică un asemenea program, început pe seama seriilor de elevi cu care a venit în contact, pentru a-l extinde, fără prezumţii, în împrejurări dramatice, asupra unei naţiuni în derută morală.

Soluţia ieşirii din impas ? Una singură : primatul spiritualului, implicarea divinităţii în tot ceea ce întreprindem, altfel cădem inevitabil sub „teroarea istoriei". S-a întîmplat (dacă întîmplare putea fi) ca semnatara să aibă şi o bună practică a vieţii religioase, în cadrul comunităţii greco-catolice, care a „antrentat-o", ca să spunem aşa, pentru lupta revendicativă. Un eroism al supravieţuirii în catacombe s-a putut dezvolta acolo. Cartea în discuţie arată că acest eroism nu mai este suficient, că e nevoie de lupta deschisă, paşnică, pentru reaşezarea individului în demnitatea şi drepturile sale. O luptă pe care autoarea, ani de-a rîndul, şi-a asumat-o curajos, oferind lumii, din fortăreaţa ei carpatină, un exemplu de rectitudine morală. Intransigenţa e nota ei caracteristică. În numele unui program spiritual, Doina Cornea a pretins, cu admirabilă „naivitate", pînă şi odiosului dictator să recunoască nevoia noastră funciară de a fi liberi. Fiinţe libere, capabile de resurecţie spirituală, întocmai ca autoarea acestor confesiuni impuse de cerinţele clipei.

Gîndită în două secţiuni, cartea grupează în prima cinci capitole, ordonate după buna regulă a cronologiei, ocupîndu-se de *destin* (I), *suflet şi spirit* (II), *acţiune* (III), *închisori* (IV), *revoluţie* (V) ; în cea de-a doua scrisorile deschise, către acei care n-au renunţat la gîndire (1982), către societatea românească, în legătură cu modul de a rezista „terorii istoriei" (1985), către fostul dictator *(nomen odiosum !)*, către succesorii lui întru politica dezastrului naţional (1990). Nici faptele consemnate, nici reflecţiile marginale nu pot fi puse aici în lumină. Ele definesc o întreagă epocă, cea mai sumbră poate din istoria acestui neam.

Pentru Doina Cornea, epoca dictaturii comuniste a fost însă una marcată de efortul luminării de sine şi de o pedagogie bine circumscrisă în direcţia renaşterii colective. Revoluţia din decembrie '89, în care a văzut o minune, i-a impus noi răspunderi. Cine putea să vegheze mai atent la puritatea mesajului ei ? A pledat aşadar pentru lichidarea structurilor comuniste pe cale nonviolentă, pentru destituţia valorilor noastre spirituale, pentru un civism neîntinat de servituţile ideologiei totalitare. Condamnînd orice vindictă, ea a voit ca noile instituţii să se inspire din doctrina creştină, care impune maximă exigenţa faţă de sine. Înnoirea morală a societăţii, sub semnul adevărului, e ceea ce aşteaptă de la noul curs, căci „e atît de imperios necesar să nu mai trăim în minciună, să nu mai sporim nefiinţa din noi şi din jurul nostru". Cînd ieşim din „grădina interioară", bine cultivată, pentru a ne îngriji de marea grădină a naţiunii, oricît de modest, sîntem datori a spune limpede ceea ce credem.

Confesiunile din volumul *Liberte* constituie un dar a cărui valoare poate fi numai bănuită acum unul al cărui preţ va spori, desigur, mărturisind pentru dimensiunea etică a clipei de faţă. Cei dispuşi să vadă în istorie numai conspiraţii şi comploturi să-şi aducă aminte că refuzul contestatia profesoarei din Cluj a precedat cu mult orice urzeală de culise şi că mesajul ei resurecţional nu s-a stins cu instalarea unei alte echipe la vîrf. E un mesaj dătător de speranţă, căci inspirat din „vestea cea bună".

AL. ZUB

Doina Cornea, *Liberte ? Entretiens avec Michel Combes*, Paris, Criterion, 1990, 272 p.

Circul în faţa naţiunii

Lansat încă în ianuarie '90, conceptul de „democraţie originală", confuz atunci, a devenit cu timpul tot mai comprehensibil. Deşi autorii nu au procedat niciodată la precizări teoretice în vederea clarificăii conceptului, el s-a clarificat din plin pe măsură ce a fost *implementat*. Astăzi ştim şi vedem bine că el desemnează, în esenţă, o democraţie straşnic împănată cu elemente de circ.

Ce-i drept, de o vreme, circul acesta nu mai păstrează mare lucru din grobianismul celui reprezentat de neuitatul *CPUN*. El se rafinează de la un număr la altul, clovnii neînstare să se cizeleze sunt abandonaţi, iar locul lor este luat de actori versaţi, recrutaţi adesea de pe unde nici capul nu te taie.

Între reprezentaţiile de excepţie se prenumără şi cea televizată în seara zilei de 16 mai curent, intitulată „Partidele în faţa naţiunii" şi avînd ca *motto* blagianul „Noi nu strivim corola de confuzii". După ce reporterul a înfăţişat pe viu harabrambura din mintea electoratului care a decis „în deplină cunoştinţă de cauză" cui să-şi încredinţeze destinul, am putut urmări partide „de toate culorile" (doară suntem democraţi, nu ?) rostindu-se despre dreapta şi stînga, despre situarea lor în amplul registru al democraţiei noastre originale. Conform regiei, de la bun început, electoratul a reţinut că : 1) evoluează toate partidele de care avem nevoie, respectiv stînga *(PSM)*, centru-stînga *(FSN)*, centru *(PUNR)* şi centru-dreapta *(PNL-AT)* (de prea la dreapta nu avem nevoie, că-i fascistă, aşa cum se va înfiera şi prin viitoarea constituţie) ; 2) toate partidele sînt reprezentate de persoane stilate, dintre cele mai alese pe care le avem ; 3) occidentul trebuie să se arate satisfăcut, căci prim-planul vieţii noastre politice este acoperit de aceleaşi partide ca şi în lumea civilizată, care trebuie să ne ajute. Dezbaterea propriu-zisă a fost fără repros, briliantă chiar. Că, în final, acel om al muncii cu căruciorul ar fi dat tot din umeri dacă reporterul l-ar fi întrebat iarăşi ce înţelege prin dreapta şi stînga — este treaba lui. A lui şi nu prea, căci „neclintirea" organelor „democratic alese" se întemeiază pe „legimitimitatea" conferită de votul său. Cum „neclintirea" este scopul suprem al orînduirii noastre, confuzia alegătorului trebuie îngrijită precum ochii din cap, ba chiar potenţată, de se poate. Nu-i mai puţin adevărat că o bună parte din alegători nici nu vor să audă de clarificări. Cum s-a văzut în mini-interviurile luate de reporter pe stradă, alegătoarele durdulii nu pot răspunde nici la cele mai elementare întrebări sub motiv că „nu fac politică", dar se arată aprige susţinătoare ale feseneului. Alţii însă ar fi realmente interesaţi să ştie ce obiectiv principal are fiecare din partidele ce trag la putere. Ocazia iluminării, fie şi în parte, a unor asemenea alegători a fost acum excelentă, căci stînga-dreapta in politică vizează în primul rînd problema proprietăţii, pe care stînga o vrea a statului, iar dreapta a omului. Or tocmai acest lucru simplu a fost ocolit sistematic de vorbitori, ca şi corolarul său, anume că nu s-a auzit în istoria omenirii de o ţară care să fi cunoscut belşugul bazîndu-se pe proprietatea de stat (această joiană sărmană pe care, cum s-a spus toţi vor s-o mulgă, dar nimeni n-are interes să o hrănească). Şi dacă reprezentantul *PNL-AT*-ului părea în cîteva rînduri gata să puna punctul pe i, deodată ne-a liniştit de-a binelea afirmînd că se desolidarizează de cei ce critică puterea actuală, partidul de guvernămînt, pentru că, chipurile, nu pun nimic în loc. Această dublă inepţie, pe care o tot aud mereu în ultimul timp, alimentează confuzia electoratului care ignoră că : a) unii din cei ce critică, între care *Alianţa Civică*, propun în loc programe politice bine articulate şi mult mai promiţătoare decît cel fesenist care şi-a dovedit deja falimentul ; b) a critica o putere care duce ţara la dezastru este prima condiţie a salvării, căci numai astfel puterea poate fi constrînsă fie să-şi reconsidere politica, fie să lase locul altor forţe (în plus, alegătorul nu este obligat, să aibă program politic dar este dreptul său să-şi retragă votul dat unor aleşi ce se dovedesc incompetenţi).

Democraţia ca circ, aşadar. Presa este liberă să scrie orice, numai că „o anumită parte a presei" este ca şi lichidată prin „subtilul" tertip al creşterii preţurilor la hîrtie şi tipar. Partidele de opoziţie, cărora li s-a luat spaţiul acordat de televiziune cîndva, au posibilitatea să se adreseze ţării prin emisiunea de joi seara, însă în această emisiune apar doar partidele montate să mimeze opoziţia, ca cele deja pomenite şi ca cele ale circarilor cu state vechi (Ştefan Cazimir., Victor Surdu sau Marius Cîrciumaru, care vor apare sigur în emisiunile ce urmează). Parlamentul este policolor, dar aprobă cei de cea mai pură coloratură fascistă, precum obligarea armatei să lupte şi să tragă împotriva poporului care o hrăneşte. Economia este „de piaţă", dar proprietatea este socialistă...

Este neîndoielnic că pe viitor vom cunoaşte noi modalităţi de manifestare ale democraţiei ca circ. „Înţeleaptă" nevoie mare, puterea actuală ştie bine că nu poate rezista dacă nu lasă impresia că este democrată, iar aceasta atît faţă de occident, de al cărui sprijin are nevoie ca de aer, cît şi faţă de electorat, căci se apropie alegerile. Este interesant de văzut cît va trebui occidentului şi electoratului ca să realizeze proporţiile farsei ce se joacă în această blestemată ţară de la răscrucea vînturilor.

D. N. ZAHARIA

S. R. I. sau S. R. L. ?

(urmare din pag. 1)

terventiei domnului Măgureanu a fost declaraţia potrivit căreia domnia sa nu ar fi avut ştiinţă de cele petrecute la Berevoeşti. Ce trebuie să înţelegem ? Că S.R.I.-ul e un fel de sat fără cîini, că acolo subalternii îşi fac de cap ? Şi dacă, prin absurd, lucrurile stau aşa cum ne-au fost înfăţişate, ce garanţii mai poate oferi domnul director că va fi în măsură să-şi onoreze promisiunile făcute parlamentului ? De unde ştim noi că ofiţerii din subordine n-au avut, n-au sau nu vor avea şi alte iniţiative personale, împiedicînd prin orice mijloace scoaterea la lumină a unor dosare încriminatoare, subtilizînd probele colaborării inalţilor demnitari de azi cu desfiinţata securitate şi cu nou creatul S.R.I. ? Să-l credem pe cuvînt că dosarele stau intacte în arhive, gata de a fi publicate ? Cazul Berevoeşti ne îndeamnă mai degrabă la circumspecţie. Pentru că, din două una : sau domnul Măgureanu nu deţine controlul asupra instituţiei în fruntea căreia se află, şi atunci ar fi de preferat să demisioneze ; sau îl deţine, şi atunci apariţiile sale în parlament nu sînt altceva decît nişte spectacole regizate pînă în cele mai mici amănunte. Cum ultima variantă e mai plauzibilă, nu ne rămîne decît să ne alăturăm celor care cer riguroasa limitare a atribuţiilor Serviciului român de informaţii. Eventual pînă la transformarea lui în S.R.E.

Eu am fost tratată ca un partid politic de opoziție de la început

• Dorin Popa în dialog cu Doamna DOINA CORNEA •

Îmi pare rău că nu a fost și Domokos Geza

— Doamnă Doina Cornea, obișnuiți să parcurgeți articolele care se referă la dv. ?

— Nu prea citesc articolele despre mine din următoarele motive : cele care mă calomniază nu mă interesează pentru că eu sînt ceea ce sînt, bună sau rea, și un articol calomnios nu mă poate schimba. Deci, nu mă ating. Dimpotrivă, îmi dau oarecare libertate și de asta, întotdeauna, am mulțumit calomniatorilor mei.

— Mie îmi era teamă că unele, pur și simplu vă strivesc.

— Sufletește, nu mă strivesc. Tot cele care mă laudă, și mai ales excesiv, dacă le-aș citi, poate m-ar tulbura

— Acestea de abia sînt jignitoare.

— Da. M-ar tulbura. Deci, vreau să-mi păstrez această libertate interioară. Dar faptul că sînt apărată, găsesc că este important și de aceea mulțumesc tuturor celor care m-au apărat pentru că chiar dacă nu le-am citit aceste articole, din motive pur psihologice, găsesc că sînt foarte importante. Că, dincolo de mine, se apără altceva. Deci, sînt articole politice.

— Desigur. Dumneavoastră vrînd, nevrînd, ați devenit pentru noi, un simbol.

— Această politică trebuie făcută. Eu dacă pledez pentru justiție, pentru adevăr, pentru un stat de drept, sau pentru spiritualitate, cei care mă apără, dincolo de mine, apără aceste valori. Eu nu consider că reprezint, cu adevărat, aceste valori, pentru că sînt și eu un om cu scăderile mele, dar trebuie să apăram aceste valori.

— După ce am văzut că dumneavoastră ați înființat Forumul Democratic Antitotalitar, **la Cluj, la Iași, am făcut același lucru. Deci, cînd am văzut că-i Doina Cornea acolo, am avut toată încrederea.**

— Nu singură am înființat **Forumul Democratic Antitotalitar.**

— Bine, sigur că nu singură.

— Nu, nu este meritul meu exclusiv, să nu credeți. Chiar sînt foarte mulți alții care au făcut lucrul acesta.

— După Cluj, știți, s-a înființat la Iași.

— Știu.

— Domnul Dan Lăzărescu și domnul Cîmpeanu s-au opus. Domnul Dan Lăzărescu a venit la ședința noastră de constituire și era cît pe ce să nu ne mai constituim, că ne adunasem în sediul P.N.L. Iași. Atunci s-au ridicat țărăniștii din Iași, independenții ca Mihai Ursachi și Liviu Antonesei și ne-am constituit.

— Sînteți minunați, dar nu mai avem voie ca pe liderii de partide să-i aducem, din nou, în situația de a se îndepărta de **Forum**. Eu n-am atacat niciodată acești lideri, dimpotrivă, am invitat toată lumea să se inscrie în partide. Astea sînt chestiuni de bucătărie internă a partidelor. Pentru mine, domnul Cîmpeanu este liberalismul în țară.

— Cum vedeți acum Forumul Democratic Antitotalitar ? **Credeți că și-a găsit linia adevărată care ați gîndit-o la început ?**

— Dacă se unește acuma cu **Alianța** și dacă se face acest bloc.

— Eu sînt și în Alianța, **cum sînteți și dumneavoastră.**

— Da, și expres m-am înscris în ambele tabere, tocmai ca să le unim. Fără această unire a opoziției într-un bloc (mie-mi place cuvîntul bloc — **Bloc Antitotalitar**), fără asta nu se va realiza nimic. Dar unirea nu e numai pe hîrtie, unirea trebuie să fie în acțiuni comune.

— Iată, ieri au fost prima dată împreună la un miting de așa o amploare, cei trei președinți ai principalelor partide politice de opoziție.

— Îmi pare rău că nu a fost și Domokos Geza.

— A fost ieri la Forum, aici, împreună cu domnii Coposu, Cîmpeanu, Cunescu.

— Știu, deja plecase, că eu l-am provocat și pe dînsul ca să apară pe tribună, dar nu mai era acolo. Cred că ieri, totuși, a fost un moment bun, iar liderii **Alianței Civice**, toți, eram acolo împreună. Sîntem împreună și cu **Alianța**, deci va fi alt nume probabil. Numele nu contează, ci ce ascunde numele contează. Asta este. Această voință de a face ceva împreună. Nici un document în scris nu are mare valoare. Știu eu, o proclamație. Proclamații s-au dat, în fiecare lună. Acțiunile acestea sînt foarte importante și de aceea zic că, aici, forumurile acestea și **Alianța** vor trebui să ia decizii împreună, să treacă la acțiuni comune. Este foarte imoprtantă și disciplina. Oamenii trebuie să-și cunoască limitele și să dăm cumva toată încrederea noastră acelora pe care partidele i-au ales. **Alianța** și-a ales și ea președintele, nu ? Și acești oameni, de fapt, trebuie respectați. Să-i ajutăm în acțiunile lor și să nu-i contracarăm, prin diferite veleități mărunte, de provincie, știu eu... Pentru că nu sîntem noi în măsură, oamenii mărunți, obișnuiți, să decidem destinele țării. Sînt foarte fericită că liderii partidelor și conducerea **Alianței** au înțeles acest lucru, că trebuie să ia hotărîri comune și să treacă la acțiuni comune.

La Televiziune, m-am bucurat cînd l-am văzut pe Domnul Mazilu. Domnul Brucan m-a prins de braț destul de energic

— Dumneavoastră puteți propune o anumită linie opoziției ? Doriți ca opoziția să iasă din Parlament ?

— Nu mă refer la mine, Doamne ferește ! Eu fac parte dintre cei mărunți politic. Deci, cred că liderii partidelor și **Alianța** au înregistrat această dorință și această propunere. Sigur că nu puteau să ia o hotărîre pe loc, nu ? Hotărîrile pripite nu sînt bune. Ei vor trebui să discute între ei și să decidă dacă ies din Parlament și cînd aleg acest moment.

— În aceste zile de discuții, am observat multe neconcordanțe între liderii partidelor politice, apoi între aceștia și liderii Alianței. Se poate vorbi de o neconcordanță de idei, este aproape firesc, dar efortul de a se pune de acord, de a găsi modalitatea, de a lua hotărîri — cum era și aceea pe care o aminteați în legătură cu Parlamentul — eu cred că este realizabil.

— Dar, sigur, nu are sens ca un partid sau două partide să iasă din Parlament. Aici nu se poate juca. Ori cu toții, ori, încă, mai așteptăm. Dacă nu azi, poate mîine, vor face acest pas.

— Din Moldova ce vești aveți ?

— Am vești bune din Moldova. Moldova se trezește și este foarte important, pentru că moldovenii sînt niște oameni dîrzi. Așa cum au fost uniți pentru a-l alege pe Iliescu. Moldova a fost foarte F.S.N.-istă, cînd se va trezi, va fi mult timp trează și va fi o forță, va fi ca și Timișoara. Eu cred că Moldova va fi al doilea exemplu. Sînt o dovadă și greviștii C.F.R.

La Iași, Alianța Civică și partidele istorice conlucrează cred eu, fericit

Mai ales că la Iași sînt oameni minunați. Intelectualii, care s-au solidarizat cu studenții, politic, sînt foarte bine pregătiți. Ei cred că Iașul va fi a doua Timișoară. Deci, Timișoara, Iașul și Bucureștii ! Clujul este mai codaș, îmi pare foarte rău, dar trebuie să recunosc acest lucru. Ardelenii sînt foarte șovăielnici.

— Legat de ceea ce spuneați, despre Cluj, Ana Blandiana îmi declara că procesul de calomniere a Doinei Cornea n-a început imediat după ce v-ați dat demisia din F.S.N., ci poate că în sinea unora dintre concitadinii dumneavoastră, dintre clujeni, începuse această aversiune față de dumneavoastră prin faptul că ei s-au simțit umiliți că o persoană plăpîndă, firavă, ca Doina Cornea, le dă un exemplu de fermitate și curaj, pe cînd ei, au stat cu mîinile în sîn, în fața comunismului.

— Poate că este și acest factor psihologic, dar acesta ar putea fi general. De ce numai la Cluj ? Nu. Cred că, la Cluj, această campanie organizată, de calomnii a fost acolo instituită și ea s-a răspîndit pe urmă, peste tot. Era ceva dinainte stabilit. Cred că din primul moment, reprezentanții **F.S.N.-ului** n-au avut încredere în mine: Dovadă că, în 26 decembrie '89 la Televiziune, am fost însoțită așa de strîns de domnul Brucan. Deși eu îmi exprimasem dorința să fiu singură. Și mi s-a spus că, am primit un telefon, vor să vină și domnul Brucan și domnul Iliescu, așa mi s-a spus. Dar a venit domnul Mazilu (eu m-am bucurat foarte tare pentru că eu aveam mai multă încredere în el, decît în ceilalți, așa cum l-am cunoscut). Atunci l-am cunoscut și avea o viziune mai occidentală, mai deschisă.

— Era mai credibil ?

— Nu știu dacă era chiar sinceritate sută la sută sau era, mă rog, o tactică mai mult sau mai puțin demagogică. Asta nu pot să-mi dau seama. În tot cazul, la televiziune, m-am bucurat cînd l-am văzut pe domnul Mazilu. Dar ce a fost, iarăși, gestul mic, semnificativ, cînd coboram spre studio, pe trepte, dintr-o altă încăpere, domnul Brucan m-a prins de braț, așa, destul de energic, și mi-a spus : „ascultă doamnă să nu...". Și eu, cum sînt o ființă foarte impulsivă, nu par, dar sînt impulsivă, — am smucit brațul și i-am spus : „Opt ani de zile nimeni nu mi-a spus ce să zic și vă asigur că, acuma mai mult ca oricînd, nu suport să mi se spună ce să zic și ce să nu zic la televiziune !". Am greșit, că nu am avut răbdarea să-l ascult pînă la capăt. În tot cazul, voia să îmi atragă atenția asupra a ce, și a ce să nu rostesc la televiziune.

— Atunci, pe 26, s-au folosit de prezența dumneavoastră.

— Da, vă gîndiți, toată țara mă iubea. Cred că mă iubea țara, în general, nu, nu vorbesc de securiști sau de...

— Tot ce știu este că eu vă iubeam, atunci ca și acum, foarte mult.

— Și ei aveau în obiectivul lor, de la început, să despartă simpatia populației de mine. De aceea eu am fost tratată ca un partid politic de opoziție, de la început.

Mi se sugera din toate părțile să nu destabilizez țara

— Dar ați fost trecută de către Ion Iliescu în capul listei C.F.S.N...

— Vă dați seama, populația care a văzut acele imagini credea că eu sînt **F.S.N.**-ul, nu ? dacă mă vede în capul listei. Și oamenii, eu zic manipulați, și nu proști, cum zice domnul Brucan, era normal să înțeleagă acest lucru așa pentru că și eu l-aș fi înțeles tot așa. Nu ? Văd în cap de listă cîteva persoane opozante vechiului regim, alături de **F.S.N.**-ul constituit, nu ? Deci, totul este **F.S.N.**-ul. Biroul **F.S.N.**-ului sau **Consiliul Național** al **F.S.N.-ului**. Pe urmă, nu ? Prima acțiune : s-a inversat lista !

— Dar dumneavoastră erați la Cluj atunci ?

— Nici nu știu cine a ales biroul director al **F.S.N.**-ului. Eu am fost la Cluj, n-am fost consultată înainte. Vreți, nu vreți în **F.S.N.** ! Am fost tot așa de surprinsă ca dumneavoastră, cînd m-am văzut prima pe lista **F.S.N.**-ului.

— Eu n-am fost deloc surprins că ați fost prima. Mi s-a părut chiar normal.

— Bine, dar nu în **F.S.N.** !

— Pe atunci F.S.N. nu era un nume odios ca acum.

— Se declarase putere tranzitorie și am zis ; accept ! Eu m-am simțit foarte jenată, cînd mi s-a spus, la televiziune, că va veni și domnul Brucan și domnul Iliescu. M-am simțit atît de jenată că mi-am spus : ce caut eu ,totuși, cu acești foști comuniști ? În gîndul meu, mi-am spus. Simțeam o jenă. Eu care am luptat atîta timp împotriva comunismului. Dar tot atunci mi-am zis : bine, hai să le dăm o șansă, nu mai sînt comuniști, poate. Să vedem ce fac ! De fapt, sînt o putere tranzitorie, așa cum au declarat și vor fi alegeri libere. Să nu destabilizez țara ! Asta mi se sugera, din toate, părțile.

— Se folosea acest cuvînt încă pe atunci, în decembrie '89 ?

— Da, da, da, da ! Chiar domnul Mazilu mi-a spus acest lucru. Că, dacă destabilizăm țara, vin teroriștii și introduc un sistem de teroare în țară. De aceea am avansat niște lucruri la televiziune, cred că v-ați dat seama, nu ? Ce-a făcut domnul Iliescu, cine este, adică nu-l cunosc ca și opozant. Dacă nu se vor ține de program voi intra în opoziție !

Eu chiar m-am mirat cum de ați avut o reacție...

— Și pe de altă parte... Eu nu sesizam atunci nici un pericol, toți păreau atunci buni și-i iubeam. Ne-au dus de nas, atunci pe toți. Parcă eram orbi. Pînă pe 12 ianuarie.

— Cînd am văzut că nu fac nimic, la multe cereri, că eu am avut niște întrevederi cu domnul Iliescu și cu domnul Petre Roman...

— Cînd ați venit dumneavoastră în București ?

— Eu am venit, prima dată, în 26 decembrie. Atunci i-am cunoscut și pe urmă am venit aproape săptămînal la București. Și mi-am dat seama că numărul opozanților rămîne tot de 20—25 iar numărul fostei nomenclaturi, a oamenilor lor, crește la ordinul sutelor.

— Am înțeles că, dacă se vota împotriva oricărei hotărîri, oricum ne spuneam că era aceeași Doina Cornea și ceilalți care făceau parte din Consiliu și deci a fost democratic votul.

— Da, dar ce spuneam noi nu se difuza, nu se transmitea la televiziune. Erau filme mute. Mi se arăta imaginea și niciodată intervenția. Am vorbit cu domnul Iliescu, pe care l-am rugat, de-atîtea ori, să facă ceva cu nomenclatura, care reintră în vechile funcții, cu securitatea, care începea să mișune și să-și reia la instituții vechile posturi. Fiul meu chiar și-a găsit securistul, în ianuarie anul trecut, la întreprinderea unde s-a dus să-și ia postul, din care fusese dat afară. Aveam informații foarte multe de genul acesta. Veneau oamenii foarte necăjiți de la **Fabrica de Încălțăminte** din Cluj, au venit muncitorii la mine, tot la începutul lui ianuarie, „doamnă ne-am alungat directorul !", și zic : „bine ați făcut", „Și am ales altul". Zic : „Ce vă doare acum ?". Zic ei : „Directorul nostru este Ministru al Construcțiilor de Mașini sau nu mai știu exact unde. Fostul director. Și asta în mai multe întreprinderi s-a întîmplat, în județul Cluj. Atunci, pentru mine, era clar că ei protejează și se sprijină pe fosta nomenclatură, pe fosta **Procuratură**, pe fosta **Securitate**. Eu am cerut atît procurorului la **Cluj**, căci respingea, sistematic, depozițiile oamenilor împotriva **Securității**. Nu accepta decît împotriva armatei. Și atunci, mi-am zis : de ce împotriva Armatei și nu și a **Securității**, care, de patruzeci de ani, trage în poporul român, la figurat și la propriu ? Eu, totdeauna, am ținut parte **Armatei** ! E mult mai puțin vinovată. Este mișcarea asta minunată, **CADA**, care trebuie susținută. Eu sînt convinsă că foarte mulți militari, chiar și polițiști, sînt oameni tineri care i-au recunoscut pe responsabilii puterii, știu cine sînt și nu-i mai agreează. Bineînțeles, că nu pot să facă nimic, acum.

(va urma)

Jerzy KOSINSKI

Jerzy Kosinski s-a născut în Polonia în 1933, din părinți ruși. În 1957 a emigrat în Statele Unite, unde și-a definitivat studiile. A predat la universitățile Wesleyan, Princeton și Yale. A scris numai în limba engleză, cărțile sale fiind traduse în mai bine de treizeci de limbi. Scrierile sale includ proză (**The Painted Bird, Steps, Being There** — roman a cărui ecranizare este cunoscută de cinefili — **The Devil Tree** sau **Cockpit**) și studii de specialitate — critică sau psihologie socială (**Future is Ours, Comrade** și **No Third Path,** apărute sub pseudonimul Joseph Novak). Primul său roman, **The Painted Bird,** a apărut în 1965.

Imposibil de tradus la noi pînă de curînd datorită stilului său provocator, Jerzy Kosinski este unul din cei mai importanți scriitori americani contemporani. Pentru romanul **Steps,** din care vom publica o serie de capitole, i s-a acordat **the National Book Award for Fiction,** în 1969, cea mai înaltă distincție literară din S.U.A. Primul său roman **The Painted Bird** a fost anterior premiat în Franța ca cea mai bună carte străină.

După o viață extrem de agitată, anul acesta Jerzy Kosinski s-a sinucis.

Pași (I)

Asociația studenților hotărîse pedepsirea mea pentru lipsă de implicare. Partidul și Universitatea aprobaseră recomandarea acesteia: urma să petrec patru luni ca asistent într-o nouă așezare agricolă.

A fost o călătorie lungă, iar pe tren am împărțit un compartiment cu alți trei bărbați. Toți absolviseră institute de planificare a economiei și erau nerăbdători să-și înceapă noua viață, cu proiectele pe care urmau să le conducă, legate de pămînturi virgine.

Așezarea era alcătuită din cîteva cooperative și două ferme experimentale de creștere a animalelor, legate printr-un drum de curînd terminat. Era administrată de o singură celulă de partid. Muncitorii petreceau șase zile pe cîmp, folosind cele mai moderne mașini; duminicile erau dedicate lecțiilor pe teme sociale și politice.

Mi-am dat seama că nu voi fi acceptat. Eram privit cu suspiciune și deseori mi se cerea numele autorității pentru care fac cercetări sau spionez. La cursurile mele se venea pentru că așa o cerea programul, dar muncitorii mă ascultau cu o politețe ostilă sau dezinteres studiat: încercările de a-i face să-mi pună întrebări erau întîmpinate cu o tăcere de piatră. Îmi dădeam seama că ceea ce făceam nu avea nici un rost, trebuia doar să petrec cît mai rămăsese din cele patru luni acolo și să fac ceea ce mi se cerea. Nu-mi făcusem prieteni și nu părea să mă atragă tovărășia cuiva. În cele din urmă mi-am dedicat timpul liber studiului pentru examene și pregătirii unui raport asupra seriei de cursuri.

În acele săptămîni un singur eveniment a părut să ațițe interesul general, și anume vizita circului de stat, care era programat să rămînă în așezarea noastră timp de cîteva zile, astfel încît muncitorii de la fermele mai îndepărtate să poată fi aduși să vadă spectacolul. Programul era impresionant: erau dansatori, clauni, zburători, călăreți fără șa, jongleri, echilibriști și dresuri de animale sălbatice. Muncitorii, plini de admirație pentru cei din trupă, explodau permanent în aplauze exuberante, cerînd bis după bis.

Unul dintre numere mi se părea deosebit de captivant: o tînără acrobată evolua cu o stranie îndemînare și grație la trapez. Fata făcea întîi o serie de exerciții echilibristice de rutină, pentru a-și termina numărul cu o demonstrație gimnastică ce-i dovedea suplețea inegalabilă. Părea că întregul ei trup e turnat dintr-o singură fibră flexibilă, atît de fluide erau pozițiile complexe la care ajungea încovoindu-se. Radia grație și putere cu fiecare parte a ei. Cînd o priveam mă simțeam umflat și neîndemînatic.

În punctul culminant al numărului ei se întorcea cu fața la public, cu picioarele depărtate, mîinile pe șolduri, în timp ce reflectoarele se jucau pe costumul ei. Apoi, în ritmul accelerat al orchestrei, ridica brațele deasupra capului, stătea în vîrful picioarelor și se apleca pe spate, încordată ca un arc de oțel. Lumina reflectoarelor urma arcul desăvîrșit cumpănit al capului în timp ce se scufunda din ce în ce mai adînc; în scurtă vreme doar părul ei castaniu strîns legat mai reflecta lumina, în timp ce capul îi apărea dintre genunchi. Întreg publicul, simțindu-i energia înăbușită, privea cu sufletul la gură, așteptînd să o vadă revenind la poziția ei inițială. Dar, în mod aproape miraculos, ea își răsucea trupul mai mult, luminile prinzînd strălucirea ochilor și a dinților ei în timp ce își arcuia capul mai tare înainte și în sus, pînă ce îi ascundea pîntecele. Stătea astfel cîteva clipe.

Orchestra ataca o singură notă ascuțită, în armonie cu starea de transă în care intrase fiecare, iar în acel moment ea părea că-și aruncă membrele inferioare înainte: fața ei dispărea, iar în secunda care ne trebuia pentru a ne da seama că i-a dispărut capul între picioare, fata sărea înapoi în poziția inițială, cu mîinile ridicate, întinse ca și cum ar fi îmbrățișat aplauzele care umpleau aerul. Stătea acolo în picioare, posedată de o tensiune și o energie pe care cu cîteva clipe înainte reușise să le stăpînească. O dorință debordantă creștea în mine.

Am văzut numărul ei trei seri la rînd; programul spunea că își petrecuse întreaga viață în circ și că fusese antrenată ca zburătoare și gimnastă de către părinții ei, amîndoi atleți deosebit de talentați.

Circul mai avea programate trei seri cînd m-am hotărît să încerc s-o întîlnesc. Știam că va fi greu, artiștii de circ ținîndu-i la distanță pe intruși, iar eu nu aveam nici un motiv convingător pentru a-i deranja. Nici circul și nici administratorii fermelor nu încurajau fraternizările.

A doua zi, o masă a fost organizată în onoarea artiștilor circului și a liderilor fermelor, astfel încît ambele grupuri puteau toasta unul în cinstea celuilalt, lăudînd aportul comun la viața națională, sub conducerea Partidului și a guvernului. Cînd au sosit oaspeții am reușit să o întîmpin pe fată, conducînd-o imediat la unul din locurile de la masa mea. La stînga ei era un perete iar eu stăteam lîngă ea, făcîndu-i semn unui țăran bătrîn să ia loc la dreapta mea.

Ea stătea lîngă mine, aparent indiferentă la timp și spațiu, cu privirile căzute în poale, unde își împletea și își despletea degetele ca un paraplegic în timpul unui exercițiu terapeutic. După cîteva clipe și-a despărțit mîinile și le-a ridicat la piept, trecîndu-le peste sîni și apoi jos pe șolduri, împingînd coatele în spate, cu pieptul și capul în față.

Am privit în jur prin sală. Artiștii păreau agitați, foindu-se neliniștiți pe scaunele tari din lemn. Reprezentanții diferitelor colective de muncă, deprinși cu asemenea adunări, stăteau nemișcați, prăbușiți în scaunele lor. M-am întors, prudent, spre fată.

Cînd m-am mișcat trebuie să se fi mișcat și ea, pentru că am simțit apăsarea coapsei ei pe a mea. Priveam peste masă vorbitorul, afectînd un interes adînc. Apăsarea devenise o serie de împingeri domoale. M-am uitat cu coada ochiului la fată: ședea dreaptă, desfăcîndu-și și lipindu-și alternativ picioarele, genunchii ei întîlnindu-se și albind din cauza presiunii.

Mi-am pus încet mîna pe spatele scaunului ei, cu degetele pe jumătate strînse și cu încheieturile întinse către șira spinării ei. Nu-mi dădeam seama dacă a observat sau nu. Cînd s-a lăsat pe spate, stofa rochiei mi-a atins degetele. Fiecare din mișcările ei era acum mai pronunțată. Simțeam ca și cum ar fi încercat să-și contopească vertebrele cu oasele mîinii mele, să transforme atingerea trecătoare într-un contact permanent. M-am uitat din nou precaut la ea: buzele ei se strînseseră și o ușoară roșeață îi completa culoarea feței.

Masa s-a sfîrșit în toiul după-amiezii. Oaspeții au plecat spre dormitoarele lor, din luminișurile de pe marginile împădurite ale drumului. Am plecat și noi, fata și cu mine, însă am mers repede între copaci, la adăpost.

I-am vorbit despre senzația pe care o încercasem privindu-i numărul, descriindu-i fantasma posedării ei în acel moment de mare tensiune cînd capul ei îi răsare dintre coapse. Nu s-a oprit și nu a vorbit; am mers mai departe.

Mai era foarte puțină lumină. Vîntul nu ajungea mai jos de crengile mestecenilor, iar frunzele tufișurilor atîrnau inerte, ca făcute din plumb. Brusc s-a întors și s-a dezbrăcat, așezîndu-și rochia pe frunzele adunate într-un strat gros la picioarele noastre.

Stătea cu fața la mine, punîndu-mă ușor jos, pe spate. Cînd a îngenunchiat peste mine părea îndesată, cu membrele aproape scurte. Fruntea i se odihnea pe pieptul meu, mîinile pe pămînt, deasupra umerilor mei: apoi, cu o singură mișcare neîntreruptă, și-a ridicat picioarele în aer. Cînd au trecut de cel mai înalt punct al arcului pe care-l făcea spatele ei, păreau să aibe suplețea delicată a unor crengi de mesteacăn lăsate

clipele vieții

Ex profundis

Am străbătut toate oceanele lumii și mările;
am rătăcit în dezolatul New Mexico, în Arizona
și Alabama; am înnotat
în apele subpămîntene, m'am agățat
de uriașele alge ale Pacificului; în
Golful Mexic m'am oferit hrană rechinilor
și am încercat să fiu fericit pe această planetă
Nu am fost.
Și nu sunt.

Aproape bătrîn, mă întreb:
stă fericirea'ntre coapsele tale, 'n ghioceul
fierbinte al vieții? Sau moartea
cu îmbieri știutoare, de curvă bătrînă?

Răspuns la această 'ntrebare iubito, nu voi afla,
e sigur însă că te voi iubi
și voi muri.

Sunt ochiul de foc al neantului.

Mihai URSACHI

* * *

bila singurătății
desprinde sîngele înghițindu-l
noaptea pămîntului adînc violet

mă privește în ochi
vertebra
din jurul gîtului

* * *

vine oțelul în camera neagră
speculații nocturne?
cădere esențială?
absența devine metal înghețat
ars în neant

am nebunia morții, urmărirea albă

văd timpul stelei
aura frigului

* * *

înzăpezirea nordului
plină de păr negru

se aude cocoșul

și iarăși purpuriu spre seară
începe neantul

* * *

sub steagul galactic
negrul narcotic apare solar

dimineața finală

experiența ajunge în vid
emisfere ucise amar
prin, în și pentru sine

suspendat în zid, în genunchi
peste pînza credinței
desfigurată
semnal rece — frig nins

* * *

în sala de cretă a neantului
obsesia distanței dintre literele

acestui cuvînt:
Moarte
singurătatea devine tăcere
spațiul — metal de timp

* * *

tăcere sub mantia tăcerii
sîngeriu înegrită
umbre albastre în apele negre
auster în lumină, se
închide singură fruntea

oțel înghețat

Vladimir FILIP

...ul, ci pîinea

...a deținuților din Gulag era pîinea. ...ona pentru a descoperi dacă n-ai as... ...mă albă, ci controla dacă nu cumva ...le de beton nu se află o cantitate de ...

...șansa să supraviețuiești unei posibile ...pîine neagră de secară orice încercare ...ui. Întinderea nesfîrșit a Siberiei za... ...te răpuneau înainte de a fi fost prins ...

...eținut era rația sa zilnică de 200 de ... dimineața. Această pîine neagră era ...firimituri. Firimiturile fiind savurate ... umplea de mireasma dulce a grîului ...siberiană, prizonierii și deținuții poli... ...or splendide lanuri de grîu, legănin... ...i seara. Auzeau cîntece din ținuturile ...e înălțîndu-se spre soare. ...gust. Ele sînt Dumnezeul la care ... de grîu din care se naște recolta, ci ...atăcită în buzunarul gol al deținu...

...ea îi dă speranță în ziua de mîine. ... care-l bîntuie noaptea. ... strînge la piept ca pe-o icoană. ... se învîrte în jurul acestei minuscule ...

...dacă deținutul ar primi hrană sufi... ...ui mai multă hrană decît îi este ne... ...ta la pîndă, s-ar toci, creierul lui s-ar ...nsformă într-un animal indolent, a ... hrană și somn. ...hranei îl fac să se concentreze în el ...ocităților lagărului. ...ile libertății și înțelegi că pîinea e ...rimituri de pîine prizonierul resta... ...el ... și lumea din afara sa; ea este ... Dumnezeu. Abisul ființei sale este ... acest dar, de acest mister divin. ... Lăpușneanu la toate aceste lucruri ...în urma citirii cărții lui Soljenițîn. ... „Corso" mă trezesc că sînt gata să ...le corn pe care o ciugulesc cu la... ...ci făpturi ale Domnului cărora le-a ...tate ceea ce nouă ne e dat să cu...

Nichita DANILOV

sub greutatea zăpezii. Călcîiele i-au trecut încet de creștetul capului ; cu fața încadrată de coapse, și cu genunchii îndoiți, mi-a atins ușor fața cu gura și sexul.

✦

O spectaculoasă recepție a fost dată de Partid pentru personalități locale politice, militare și științifice riguros selecționate și delegați ai unor țări străine. Am fost surprins să-l văd printre oaspeți pe un cercetător pe care-l cunoscusem la universitate. Era singurul membru în viață al unei familii cîndva extrem de importante, care fusese exterminată în timpul epurărilor. După mai mulți ani petrecuți într-un lagăr de muncă, fusese doar recent reabilitat de către Partid.

După multe toasturi și cuvîntări recepția a devenit mai puțin formală. Oaspeții s-au ridicat de la masă iar chelnerii se mișcau cu greu în mulțime, servind băuturi de pe tăvițe pe care le țineau mult deasupra umerilor. Fotografii îl urmau pas cu pas pe maestrul de ceremonii, ocupat să-i prezinte pe unii altora pe cei mai importanți oaspeți.

Curînd invitații au început să-și schimbe între ei insignele și semnele naționale și politice, un ritual de Partid simbolizînd înțelegerea reciprocă.

Un oaspete se apropia de altul, apoi, cu o înclinare reverențioasă, scotea insigna din buzunar și o prindea de reverul noului său tovarăș. L-am urmărit pe cercetător mergînd prin mulțime și agățînd de pieptul funcționarilor de Partid insigne rotunde, aurii, ușor de distins lîngă medaliile de Stat cele mai însemnate, pe care le purtau cu atîta mîndrie. Eram pe punctul de a pleca, cînd l-am văzut îmbrățișîndu-l pe unul dintre cei mai decorați mareșali ai țării. Aplecîndu-se spre pieptul strălucitor al mareșalului, a fixat o insignă aurie pe uniforma sa, străpungîndu-i stofa cu boldul pe care-l avea în mîna dreaptă.

M-am apropiat de mareșal ca să mă uit mai bine, și am reușit cu greu să mă stăpînesc : insigna era un contraceptiv străin. Prezervativul era învelit într-o folie aurie, strălucitoare, iar numele fabricii străine era scris clar, cu litere mici în relief, pe margine.

Plecînd, am văzut rezultatul muncii cercetătorului : aproape toți înalții demnitari de Partid și de Stat etalau prezervative învelite în staniol, prinse cu bolduri de revere.

După ce am plecat de la recepție, mi-a trecut prin minte că doar cînd vor ajunge acasă și vor scoate insignele și medaliile grele demnitarii o vor descoperi pe cea ușoară. Mă întrebam dacă își vor aduce aminte cine i-a decorat astfel, și dacă-și vor aduce aminte, care va fi reacția lor.

Traducere și adaptare de
Radu ANDRIESCU

Refuz să cred

Nebunia îți rînjește în față
Vine și se așează alături
Lîngă brațul bărbatului care așteaptă

Abia dacă pot să-mi imaginez cum ar arăta
O revoltă a orbilor în acest cartier liniștit al planetei

Abia dacă pot să-mi imaginez
Ce s-ar întîmpla
Dacă cineva ar trebui să taie iasomia
Clipei fatale dinaintea sfîrșitului

Refuz să cred că istoria a stat cu botul pe labe
În 1946 ca și în 1990
Republica lui Platon ar fi trebuie să arate altfel
Dar n-a arătat

Abia dacă pot să cred că acum
Hirea de melancolie și-a ascuns boarfele în viitor

Așteptînd cu vestea proaspătă a magilor zilei pe buze.

Din iarnă

E din nou iarnă prietenii au uitat să-mi mai scrie
(Libertatea lor s-a născut în exil)
Cuvintele hibernează stînd într-o blană de urs
Cad bucăți de întuneric între noi
Precum tencuiala de pe o zidire nevăzută

Îmi amintesc noaptea de calvar a poemului acesta
Născîndu-se din propria-mi neputință
El te-a cunoscut de stăpîn cu mult înainte
De-a intra în somn acum bîjbîie
În prea vechiul întuneric sfîșiat de ghearele fiarei
Unde se află biroul anchetatorului de serviciu
De cealaltă parte a străzii
Libertatea cîntă în esperanto
Prin mulțime vuiește sirena salvării
Pe asfalt curge sîngele cald al atîtor iluzii
Îngerii morți se baricadează în propria lor inocență
Confuzia crește ca un abur sub tensiunea
Brațelor tinere asemeni unor semne
De punctuație în aerul înghețat

Semantici încremenite.

A doua lectie de respirație

Dar vai deodată mi s-a năzărit
Ori chiar văzut-am aevea ceea ce nu există
Și dintr-o dată cineva
(Un nor sau un heruvim de lumină ?)
Mi-a furat credința
Mi-a furat umbra
Visînd toată viața mea de acum înainte
Că tu erai regină în Saba
Ultima regină din Saba peste această stranie adunare de capete
Viermuind curgătoare și îmbăloșată
Încoace și-n colo asemeni vremii care vremuiește
Îmblînzitoare stăpînă erai peste aceste mii de suflete
Agonizînd vîslind cu gîndul
Asemeni barbarilor pe mările de păcate
Pînă hăt departe în împărăția celeilalte lumi gemene
Peste aceste popoare foșnitoare de cuvinte
Cu mii de suflete într-însele
Regină erai acum păstorind visele de preamărire
Ale scribilor lingușitori care voiau să-ți înșele moartea
Dar cum? mă întrebam eu scrib tînăr și păcătos
Citindu-ți cu de-amănuntul gîndurile
Dar cum? Dar cum credeam eu că pot să înșel moartea ?
Eu care fugit-am de mine însumi care ascunsu-m-am
Ca de un păcat mai mare cu trup omenesc
Umil ținîndu-mi respirația stîndu-ți la picioare și înșirîndu-ți
Nemăsuratele bogății ale lumii acesteia: cuvintele
Cu mii de suflete vorbind deodată toate limbile pămîntului
Și respirînd tot mai rar tot mai încet
Iubito...

Criza de inspirație

S-auzi cum crește iarba sub cerul sălbatec
Corbi lacomi oferind un spectacol unic
Pe acoperișul de țiglă al zilei
Aplauzele alternînd cu reprize scurte de ploaie
Foșnet de ziare micile mizerii
Drepturi și îndatoriri
Vînătoarea proorocilor în cinstea
Vreunui geniu al zilei...
Secătuit de imaginație
Nu ies din casă să văd
Putreda comedie a crizei de inspirație
Amestec de candoare și buimăceală
Și astfel aleg între sînii tăi oferiți copilului de două luni
Și adînca puternica iubire matrimonială
Cîntec de canar în colivie
Sub cerul liber
Azi 31 iulie 1987
Cine mă va trezi din visare?

Poem apocrif

Patrie —
Poemul meu în flăcări.

Gabriel STANESCU

Cronica literară

De la vest la est-etică

Reiau, după o lungă întrerupere, recenzarea cărților de literatură. Am abandonat-o, acum un an și jumătate, și m-am devotat comentariului politic încredințat fiind că-mi fac astfel datoria de cetățean. Nu puteam rămîne deoparte cînd era în joc soarta noasră, a tuturor. Simțeam că, oricîte satisfacții mi-ar fi produs menținerea în limitele literaturii, perseverența ar fi echivalat cu o demisie. Morală și civică. Vorbe mari, vor zice unii. Poate. Însă tocmai respectul față de ele m-a ajutat să nu mă rușinez de mine însumi. Am lăsat deci, ocupațiile literare pentru timpuri mai pașnice, scriind numai despre cîte se întîmplau la noi și cu noi, încercînd să descopăr în vălmășagul evenimentelor un fir de lumină. Din punctul meu de vedere. l-am găsit. Și am mers pe urma lui. Mi-am limpezit convingerile, mi-am precizat opțiunile. Pe acelea sociale și politice mai ales. Înainte ele aveau greutatea principiilor abstracte. Acum au căpătat concretețe, sînt vii, active. Mai mult, ele au determinat modificări serioase la nivelul criteriilor de apreciere. Nu mai citesc cu ochii de altădată nu mai văd în primul rînd ceea ce vedeam altădată. Mi-am schimbat perspectiva asupra lucrurilor și, în consecință, ordinea lor în scara mea interioară de valori e, acum, alta. Nu pentru că m-am situat pe o poziție contrară celei anterioare, ci pentru că, din punctul în care mă aflu, lucrurile mi se înfățișează incomparabil mai complexe Multă vreme am alergat, asemenea multor altora, după valoarea estetică, închipuindu-mi că descoperirea ei reprezintă suprema îndatorire a criticului. Și, în numele ei, treceam cu ușurință pe lîngă celelalte valori aflate în preajmă-i. Eram fericit cînd mi se părea că am identificat-o și nu băgam de seamă cît de uscată, de lipsită de viață e această floare smulsă din ambianța care o zămislise și o pusese în evidență. Bucuria descoperirii reușea să acopere crima de care mă făceam vinovat. Aveam o mentalitate de colecționar. despuiam valoarea estetică de orice impuritate vitală, o smulgeam din rădăcini și o puneam la presat spre a o putea contempla în liniște. Și cînd, după o vreme, reveneam asupră-i, înfiorat la gîndul deliciilor ce mă așteaptă, dezamăgirea era cruntă : zdreanța rigidă și decolorată abia dacă avea o vagă asemănare cu planta mustind de sevă, legănîndu-se maiestuos în bătaia vîntului. Simțeam că am greșit, dar mă rușinam a-mi recunoaște păcatul și continuam a fi colecționarul mîndru de raritățiile adunate înaintea altora. Mă mulțumeam cu cadavrele valorilor de artă, pe care le disecam răbdător. le puneam sub lupă și le descriam alcătuirea. Mecanismul vieții îmi era însă străin. Abia tîrziu mi-am luat inima în dinți și, riscînd ironiile confraților, am contemplat frumusețile în chiar mediul lor firesc, printre ierburi și scaieți, în bătaia soarelui, a vîntului, a ploii. Numai că, acum, frumusețea refuza să mai fie de sine stătătoare, împletindu-se cu alte valori, depinzînd hotărîtor de ele. Și, mai cu seamă, își pierdea sublima gratuitate, avînd funcțiuni dintre cele mai concrete. Am învățat un lucru esențial : că nimic nu e gratuit în natură, nici forma, nici coloritul, nici aroma, și că a le trata drept agreabile inutilități înseamnă a nu înțelege sensul vieții. Și mi-am amintit de vorba anticilor, pentru care plăcutul și folositorul erau de nedespărțit. Am expus, cu oarecare timiditate, concluziile la care ajunsesem. Nu m-am făcut înțeles. S-a văzut în atitudinea mea o încercare păgubitoare de amestecare a criteriilor, chiar o întoarcere la optica impardonabilă a proletcultismului. Mi s-a repetat cu suficiență că ideile literare și performanțele artistice sînt una, iar morala cu totul altceva, că viața scriitorului nu trebuie confundată cu opera și că în operă valorile estetice sînt hotărîtoare. De parcă opera ar fi fost scrisă de cineva fără corp, fără inimă, fără viscere, fără o conduită morală și socială ! Iritatele reproșuri au avut, totuși, un merit : mi-au arătat cu un ceas mai devreme că naiva cultivare a esteticului curat, aseptic, nu era o simplă eroare de percepție. Era infinit mai mult : o diversiune în capcana căreia au căzut criticii cu nepermisă ușurință. Căci preocuparea exclusivă de valorile estetice însemna, de fapt, ignorarea celorlalte valori de prim rang, morale, sociale, politice. Critica să-și vadă nu-i așa, de literatură, să spună ce e frumos și ce nu, să studieze mecanismele frumosului ! Să se odihnească în estetic, ferindu-se a atinge și a tulbura apele din care acesta se hrănește ! Primatul esteticului a luat astfel aspectul tiraniei esteticului. Adevărul și binele și dreptatea, cum și celelate valori neestetice deveneau inaccesibile. E comic și tragic deopotrivă să constați că o putere lipsită de simțul artei, fundamental inestetică, încuraja tocmai discuțiile despre frumos. Și nu întîmplător. Pentru că esteticul pur era inofensiv, precum orice cadavru. Abia esteticul viu, „murdărit" de morală, flămînd de justiție și adevăr devenea o amenințare pentru putere. Și, ca urmare, era ținut cît mai departe de critici. Ei, criticii, se iluzionau că, ocolind subiectele „delicate", adică inconvenabile puterii, ceea ce-i scutea de compromisuri, și cufundîndu-se în nisipurile esteticului sfidau autoritatea politică, păstrîndu-și integritatea și independența. Se amăgeau că purtarea lor e o formă de rezistență și se lăudau în șoaptă cu încă nedescoperita lor dizidență. Nu realizau că, departe de a se opune puterii, îi făceau jocul, puneau cu naivitate umărul la consolidarea ei. Va trece timp pînă să ne obișnuim cu gîndul că, alături de slugile declarate ale dictaturii, pentru care am nutrit și nutrim un profund dispreț, noi înșine am contribuit la supraviețuirea ei. Inclusiv atunci cînd aveam impresia că-i dejucăm planurile, că-i tulburăm somnul, că-i stricăm buna dispoziție. Înțelegerea coșmarului prin care am trecut va fi imposibilă fără asumarea responsabilității ce revine fiecăruia dintre noi, intelectualilor în primul rînd. Trebuie să ne obișnuim cu gîndul că perfecționatul aparat de represiune n-ar fi putut prelungi viața dictaturii fără tacita noastră complicitate. Iar complicitatea e vinovată, Uneori pe cît și făptuirea. Trist e că, în destule cazuri, complicitatea a supraviețuit dictaturii, unii confrați clamînd și azi obligația criticii de a se ocupa de afacerile eminamente literare. Atîta doar că, azi, scuza naivității nu mai stă în picioare, trecuta lor vinovăție, pînă la un punct pardonabilă, situîndu-se într-o altă lumină. Căci nu greșeala e condamnabilă mai ales, ci obstinata ei perpetuare. Ceea ce nu pricep acești domni transformați în apologeți ai apolitismului e că refuzul atitudinii politice, refuzul ostentativ și fără nuanțe, este el însuși un act politic. Pe cît de grav, pe atît de reprobabil. E pur și simplu caraghios să-i vezi cum își strigă independența de politic și aruncă vorbe grele celor ce nu le urmează exemplul uitînd de cîte ori scriseseră sub propria semnătură că omul este un „zoon politikon". Probabil că, între timp, și-au schimbat credința ! Că esteticul a fost o diversiune folositoare puterii, că propaganda în favoarea lui nu-și poate aroga nici măcar sumare merite educative, s-a putut vedea în ultimul an, cînd lipsa de discernămînt a populației s-a impus cu puterea evidenței. Cui a folosit campania pentru estetic din moment ce ignoranța cititorilor a crescut îngrijorător ? Orientarea gustului public, din care critica își făcuse un merit de prim ordin, e ca și inexistentă. Dovadă cărțile preferate, filmele la care se face coadă, revistele cele mai citite. Dezorientarea politică a oamenilor nu e străină de dezorientarea lor culturală și morală.

Școala i-a învățat numai sloganuri și formule matematice, nu și să gîndească pe cont propriu, să aibă o părere să iubească, să viseze, să creadă. I-a aruncat în viață nepregătiți a-i face față. Să nu ne mirăm că se lasă mișcați într-o parte sau alta la prima adiere ! Le lipsește un punct de sprijin. Acesta e acum rostul culturii în general și al literaturii în special : să-i ofere omului un punct de sprijin, să-l ajute a-și recăpăta pierdutele valori fundamentale, valorile morale. Fără ele, orice demers educativ eșuează. Rubrica de față, chenzinală, va pune un accent grav pe valorile morale ale literaturii, fie și cu riscul de a le trece în planul al doilea pe acelea estetice. Arta adevărată e, oricum, un mijloc, nu un scop. Un mijloc de potențare a valorilor umane. Cînd ajunge scop în sine încetează să mai fie arta.

Al. DOBRESCU

Un ieșean prin București la 1991

Și e o lume, de răzbați cu greu de la un capăt al bulevardului la celălalt. Că îmi spunea, la Biblioteca Academiei, și gardorobiera :

„E o *influență* de cititori, domnu', ce nu s-a mai văzut !" Rezon ! „Influență", de pildă, și la teatru, unde sălile, unele săli, treptat, se repopulează. Regret că nu am apucat să văd, la Național, *Trilogia antică* pusă în scenă (și în...abis mitic) de Andrei Șerban. Norocos cum sînt, s-ar putea să rămîn cu o frustarea și s-o pierd definitiv. Se mai joacă, nu se mai joacă ? Nici nu știu. Și, mai ales, nu că aș fi anxios, mi-e teamă de cabale. Rușinoasa coaliție a mediocrităților, provocatorilor, nevricoaselor și a altor codoși-surîzători primită acolo unde ceruse, val-vîrtej, audiență — ar putea izbuti, dacă nu astăzi — mîine, să-l îndepărteze pe regizorul care îi face să se simtă prost (și pluralul s-ar cam potrivi aici). Într-un oțărît „consens", se ițește și cîte un cronicar, precum o duduie supărată (de la revista de specialitate) care, amintindu-și „disconfortul" suportat, pasămite, la spectacolele cu „Trilogia„, e gata-gata să facă o criză de nervi. Se vede că lui Alice nu-i mai place în „țara minunilor". Deh... Voi schița eu odată un portret al femeii „postdecembriste", și mai ales al impudic-pateticii feseniste.

Dar, mă întorc și zic, cine, fir-ar să fie, nu are nevoie de Andrei Șerban ? Și, mă rog, cui oare îi convin astfel de certuri ? Cine cîștigă din toate aceste dezbinări ? Că tot „convorbim" despre teatru, e un secret al lui Polichinelle.

A fost, la urma urmei, un spectacol, dar un spectacol prost, marea strofocare a cîtorva histrioni care, cu jalba-n proțap, s-au cerut la Cotroceni să-și verse năduful. Andrei Șerban, se vede cît de colo, le stătea în gît. A fost cel mai penibil rol din cariera lor. O exhibiție care îi descalifică. Lăsîndu-i pe cabotini în plata Domnului, să vorbim și despre artiști.

Despre proiectul Cătălinei Buzoianu de a monta piesa *Merlin* a lui Tankred Dorst știam de mai de mult. Cînd, în toamna lui '89, împreună cu o colegă, Algeria Simota, am vizitat-o acasă, pe prietena noastră din București, nu mai era vorba de un proiect. Se intrase în faza de repetiții. Am înțeles atunci, din cele pe care ni le-a împărtășit Cătălina, că putem să ne așteptăm la un spectacol de zile mari. De...seri mari. Într-adevăr, *Merlin* e un „vîrf" al stagiunii. Cu greu am reușit să intru. Ultimul bilet îl cumpărase, ca să vezi, colegul Remus Zăstroiu. Noroc de celălalt coleg, Costică Paiu, care, în calitatea lui de critic dramatic, a reușit să facă rost de două invitații. Avea să fie o seară frumoasă, la Grădina Icoanei.

Un spectacol dens, tensionat, într-o încrengătură de subtile metafore și simboluri. Puțin cam încărcat — dar și textul, cu o semantică bogată, etajată. nu-i lipsit de stufozități. Lectura eseistică, agrementată cu unele trimiteri oarecum lejere) la actualitate, se resoarbe într-un joc de sugestii deopotrivă violent și rafinat. Demonismul lui Gh. Dinică scapătă, pe alocuri, în vulgarități pe care, surprinzător, actorul nu le mai filtrează. Mariana Mihuț e triumfală în arta ei de a sugera abundent pe o clavitură de finețe. De o concentrare aproape hipnotică, Mircla Gorea dă, s-ar spune, fior abstracțiunii. Chip măcinat parcă de un rău al vremurilor, Ion Cocieru mi-a amintit de convingătoarea lui prezență în Regele Claudius din *Hamlet*. Cu privirile halucinate de tulburi năluciri, Răzvan Ionescu, promițător în *Uriașii munților* de Pirandello, este acum o revelație.

Tot la Bulandra, dar în sala de pe Brezoianu, o trupă italienească, mizînd pe ritm, eufonie, unduire coregrafică, a prezentat un fel de variațiuni (*I Amori*) pe o temă din Cehov (*Trei surori*). Riscul, în asemenea studii, este îndeobște acela că se poate aluneca ușor în exercițiu formal. Dar agilitățile tehnice, aici, tind să se dizolve în magia, pe alocuri contrariantă, a unui ritual glisînd în gesticulație, onirică, iar muzicalitatea expresiei (în gesturi și în rostire) capătă, din cînd în cînd, un accent sfîșietor. Acceptînd propunerea, chiar în termenii ei mai puțin obișnuiți, nu înseamnă că spre casă, spre hotel vreau să spun, nu m-a npădit un dor de Cehov.

La Rapsodia Română, un titlu cum nu se putea mai potrivit în preajma sărbătorilor de Paști — *Patimile lui Isus* de N Iorga. Nu cunoșteam textul și, firește, eram curios. Probabil tot așa, colegii mei Dan Mănucă și C. Paiu. Dar, vai, nu prea am avut noroc. Diletantismul crispant al unor apariții (nu mai vorbesc de rateurile de ordin tehnic) a reușit să compromită și clipele de insipirație regizorală. Regia — Mușata Mucenic. Îmi pare rău pentru Mușata, care e un suflet pasionat. În plus, înainte de spectacol, discursul foarte pătruns al unui reprezentant al Societății pentru protecția animalelor nu a avut deloc darul să creeze atmosfera de care „misterul" lui Iorga avea nevoie. Și cu acest regret, sau dacă vreți, cu acest surîs, închei istorisirea ultimei mele aventuri de spectator prin teatrele bucureștene.

La cinema, prin librării, în pofida unor prețuri exorbitante, aproape prohibitive, același aflux, aș spune, reconfortant. E un semn al nevoii de normalitate, dar și, fără nici un paradox, o dorință mai mult sau mai puțin subconștientă a unuia sau a altuia de a evada dintr-un real în care adevărul se simte cam stingher, iar cîteodată mai și umblă cu capul spart. Între minciunile care tot „emană" știm noi de unde și „minciuna" artei, ce-o fi de ales ?

Ei, și a venit primăvara... Ba chiar e pe sfîrșite. O vreme în tot cazul, numai bună pentru mitinguri, marșuri, demonstrații. Televiziunea, îmi închipui, abia așteaptă. Cu emisiunile ei plicticoase, adormitoare, s-ar mai înviora făcînd transmisii dintr-acelea care neliniștesc și indignează capetele pătrate ,capetele țuguiate și alte capete de profil incert.

Dar cine să creadă în obedienta instituție, hîrșită în mascarade și pricepută, cu un mai vechi exercițiu al perversiunii, în distorsionarea unor adevăruri care sar (ar trebui să sară) în ochi. Crede numai cine are interesul. Și cine nu are ochi de văzut și minte de priceput. Chiar, or mai fi mulți astfel de telecreduli ? În București, mi s-a părut că e loc și de iluzii. Prin părțile noastre... înțelegeți de ce, întors pe splaiul mîlosului Bahlui, mă încearcă oarecari nostalgii.

Se cere, stăruitor, agitat, imperativ, demisia conducerii autodiscreditate a TVR-ului. Ar cam fi cazul, într-adevăr. Dar nu se vor clinti — pînă ce nu se vor găsi alți profesioniști ai diversiunii gata la orice compromis. Abia atunci poate că se va face o „remaniere". Știți, ca la Guvern. Acel guvern de „unicate" ; buni de gură, diletanți în fapte, lipsiți de sinceritate (oh, Doamne, această „fluiditate"!), după chipul și asemănarea nu știu cui. Nu le fie de deochi de „unicate" !

Spectacolul, așadar, continuă. Are tot ce-i trebuie. Scenariu, regie (în special, o dibace regie de culise), protagoniști, figuranți. Femei, soldați, norod. Și gură-cască. Și privitori care se implică. Cortina stă tot timpul ridicată. Ai ce vedea și auzi. Dar mi-aș fi dorit, și atunci, în Decembrie și acum, să nu fiu atît de departe de prima scenă — politică — a țării. Ci cît mai aproape, acolo, în Bucureștii nădejdilor și deznădăjduirilor noastre. Și nu neapărat ca un imperturbabil cronicar.

Florin FAIFER

O nouă reformă ortografică (2)

În urma hotărîrii Academiei de a lua în considerație un asemenea protest, O. Densusianu se retrag de la ședințele sesiunii. Dar să vedem ce atitudine în legătură cu această chestiune a avut S. Pușcariu, celălalt mare lingvist al vremii (A. Philippide renunțase de mult la â), așa-numitul autor al reformei ortografice din 1932, la care Academia dorește să revină astăzi. Cităm din Sextil Pușcariu, **Memorii**, București, 1978: „La Cluj Congresul [din aprilie 1926] a reușit de minune. A. Meillet [unul dintre cei mai prestigioși lingviști ai lumii], care venise și el, a rămas încîntat de armonia între filologi și de munca reală ce s-a depus. Din programul vast de lucrări, două chestiuni au fost soluționate transcrierea textelor chirilice și ortografia. Mai ales grea fusese ortografia, căci fiecare din noi avea convingerile sale. În Comisie ne-am înțeles să cedăm fiecare, căci dacă vom apărea uniți, toți ne vor urma. Eu i-am spus chiar lui Densusianu: renunț la â, renunță la **causă**. Comisia noastră, a filologilor, a hotărît să scriem: **cînd, romîn; roză, cauza.** În Congres, Densusianu a încercat să apere pe **rosă, causa**, dar n-a reușit și s-a supus, deci, hotărîrii. A rămas ca să ne prezentăm la Academie cu deciziile Congresului". Ce a urmat, am văzut mai sus. În consecință, nu s-a putut obține, nici după această dată (1932), mult dorita concordanță ortografică la români. A urmat războiul. Apoi... Academia trebuia să-și continue misiunea. Astfel, în 1953, s-a adoptat o ortografie care reunea, de fapt, tot ce se realizase timp de o sută de ani. Nu a fost acceptat atunci nici proiectul lui Al. Graur și nici acela al lui Em. Petrovici, cu numeroasele lor inovații fonetice și morfologice. S-a realizat o sinteză, cu destule imperfecțiuni, care însă au fost și mai trebuiesc încă emendate, dar cu discernămînt și profesionalism.

În toată această perioadă, în Europa erau tot mai numeroși lingviști care susțineau principiul scrierii fonetice (fonologice), cerînd reforme în acest sens chiar Academiilor franceză și engleză. În fond, o ortografie fonetică susține notarea unui sunet cu unul și același semn (alcătuit dintr-o literă sau dintr-un grup de litere; ex. **ce, che**), indiferent de etimologie sau de poziția pe care acesta ar ocupa-o într-un cuvînt. Dar alcătuirea unui asemenea sistem de scriere nu este o operație simplă și presupune, la rîndul ei, cunoașterea istoriei limbii și a regulilor ei de funcționare. De aceea, principiul fonetic se va îmbina, oriunde și oricînd, în proporții variabile, cu alte principii, în primul rînd cu cel morfologic și cu cel etimologic sau tradițional istoric (vezi **Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române**, București, 1982).

Dar să urmărim acum în ce măsură introducerea literei â în corpul cuvintelor și menținerea lui î numai în poziție inițială și finală ar aduce vreun folos limbii sau culturii române. S-a spus că grafia **câine, pâine** ar sugera mai lesne originea latină a limbii române. Să analizăm în continuare, sub aspect etimologic așadar, situația cuvintelor românești care conțin în corpul lor fonetic sunetul **î**. Provine acesta, măcar în majoritatea cazurilor, dintr-un **a** latinesc? Începem cu exemplele propuse de Academie: **când** < lat. **quando, mormânt** < lat. **monumentum, râu** < lat. **rivus, sfânt** < sl. **sventu, vânt** < lat. **ventus.** Să continuăm cu alte exemple, extrase din DEX (pe care le-am ortografiat cu â, pentru uzul demnostrației): **adânc** < lat. **aduncus, afâna** < lat. ***affenare, alestână** < rus. **holestinka, amărî** < lat. ***amarire, amâna** < a + **mâne** (lat. **amândoi** < lat. ***amindoi, anasână** < tc. **anasini, aromân** < **armân, mane), astâmpăra** < lat. ***ex-temperare, atârna** < **a + târn** (sl. **trunu**) **atât** < lat. **eccum — tantum, ațâța** < lat. ***attitiare, autoîncântare** < **autoîncântare, avânta** < **a + vânt** (lat. **ventus**), **azvârli** < **a + zvârli** (scr. **vrljiti**, bg. **hvărljam, bătrân** < lat. **betranus, bâigui** < magh. **balyongni, bâjbâi** — onomatopee, **bâlbâi** — onomatopee, **bâlci** < magh. **bolcsu, bâldâbâc** — onomatopee, **bântui** < magh. **bantani, bâr** — onomatopee, **bârfi** — etim. necunoscută, **bârâi** < **bâr** + suf. **-âi, bârligă** — etim. necunoscută, **bârlog** < sl. **brulogu, bârnă** < sl. **bruvino, bârsă** — cf. alb. **vërz, bârzoi** — etim. necunoscută, **bâtă** — etim. necunoscută, **bâtlan** < bg. **batlan, bâț** — onomatopee, **bâz** — onomatopee **bâzdâc** — etim. necunoscută, **bâzdâganie** < sl. **bezdyhaninu, blând** < lat **blandus, bolând** < magh. **bolond, borî** — etim. necunoscută, **brândușă** < bg **brenduska, brânză** — etim. necunoscută, **brâu** — cf. alb. **bres, brezi, caraghioslâc** < tc. **karagözlüc, casâncă** < rus. **kasinca, catâr** < tc. **katir, călcâi** < lat. **calcaneus, capătâi** < lat. **capitaneum, căpățână** < lat. **capitina, ciozvârtă** < bg. **cetvărt** și lista poate continua. Ce rezultă de aici? Că cel mai adesea s-ar mistifica realitatea, căci româneascului â îi corespund, în cuvintele de baștină, fie **a**, fie **e**, fie **u, o** sau **i**. Dar de ce să se scrie cu **î** cuvinte ca **întîi** < lat ***antaneus** sau **inger** < lat. **angelus**. Bătrînii noștri latiniști — etimologiștii — ar fi, cred, primii care ar riposta la o asemenea inițiativă, căci ei și-au manifestat dezaprobarea față de orice scriere care ar denatura istoria limbii române.

O eventuală înlocuire a formelor **sînt, sîntem, sînteți** cu **sunt, suntem, sunteți** presupune, de asemenea, cunoașterea unor date din morfologia istorică românească și din istoria limbii noastre literare. Din formele latinești clasice de indicativ prezent **sum, es, est, sumus, estis, sunt**, româna a moștenit numai două: **su (-s, îs)** < **sum** și **e (-i, ii)** < **est.** Formele de plural s-au pierdut, dar ele au fost înlocuite de formele conjunctivului prezent: (lat. clasică) **simus, sitis, sint** > (lat. populară) **semu, seti, sentu** > (rom.) **semu, seți, sîntu**, forme atestate în textele noastre vechi din secolul al XVI-lea. **Sînem, sînteți** s-au format mai tîrziu, sub influența lui **sînt**. Prin analogie cu verbe ca (eu) **merg** — (ei) **merg**, (eu) **stau** — (ei) **stau** s-a creat și forma de singular, persoana I: (eu) **sînt**, identică, așadar, cu persoana a III-a plural: (ei) **sînt**. Cît privește variantele **sunt, suntem, sunteți**, ele au fost create abia la sfîrșitul secolului al XVIII-lea de ardeleni. Grafia **sunt** a izvorît și din dificultatea de a găsi sunetului **î** un semn corespunzător; P. Maior scria **sunt**, iar T. Cipariu scria **sunt**, dar atrăgea atenția că se citește **sînt**. S-a întîmplat ca începînd de pe la 1900, această grafie să influențeze (prin Academie, școală, carte, presă etc.) pronunția, astfel că între cele două războaie, rostirea **sunt, suntem, sunteți** devenise cvasigenerală. Reforma din 1953 a intervenit brutal în această situație, impunînd revenirea la forma **sînt** (invocînd numai istoria limbii), în ciuda faptului că atunci formele **sunt, suntem, sunteți** reprezentau o realitate ortoepică. Astăzi, Academia Română, dat fiind că **sunt** se regăsește încă în pronunția multor intelectuali, își poate îngădui, ca orice academie din lume, să pună în discuție acceptarea, ca variantă ortoepică — ortografică a formei **sunt**, alături de **sînt**. Un asemenea amendament s-ar înscrie pe direcția aplicării principiului fonetic, promovat cu suplețe de ortografia românească, dar nu ar însemna defel o reparație adusă istoriei limbii române cum afirmă unii. Este timpul să învățăm (din propriile greșeli) că implicarea în știință a propagandei facile, conjuncturale, oricît de justificată ar părea la un moment dat, mai devreme sau mai tîrziu, compromite nu numai oameni sau instituții, ci chiar domenii de activitate, realități, în esența lor.

Se știe că ortografia este o convenție, dar pretutindeni ea este rezultatul consensului erudiților, și totuși șansele ei de a se impune și de a dura țin (ca în cazul oricărui fenomen social) numai parțial și vremelnic de voința savanților, fie ei deținătorii unor argumente lingvistice indubitabile. Pildă să ne fie T. Cipariu marele învins, al cărui sistem ortografic etimologic, poate cel mai doct și mai elaborat din cîte s-au făcut vreodată la noi, a fost respins nu atît de un curent popular susținut de scriitori, cum adesea se spune, ci de forța unor principii etern omenești, care funcționează și în limbă: claritatea, simplitatea, firescul, comoditatea și altele asemenea.

Carmen-Gabriela PAMFIL

---

chacall

Spot publicitar

În curtea mînăstirii Golia crește iarbă, e liniște, sînt ciori.

Aici a călcat cizma lui Petru cel Mare, țarul rus, invitat de luminatul Cantemir, aici a diaconit și a tras cu flinta în ciori Creangă, aici a poposit cîteva minute președintele socialist al Franței, François Mitterrand, acompaniat de omologul său de centru stînga, Ion Iliescu, de aici va emite postul de televiziune patronat de multicolorul Iosif Constantin Drăgan.

A, nu trebuie uitată mult mai vechea bolniță, în care erau tratați nebunii. Cura de faimă internațională consta în băgarea rătăciților în putoaie cu apă rece, șocul obținut fiind echivalentul celui modern, electric.

Vizitați, cît se mai poate, curtea mînăstirii Golia!

Val GHEORGHIU

Cîntec naiv

Tamariușka avea orgasme
Fine ca zinele din basme.

O, doar de-i mirosea a zmeu
Simțea că șoldu-i este greu

Iar cînd vedea cîte-un balaur
I se făceau bulgări de aur

Sînii sub pînza de paing
Pe care fluturii i-o ling.

Și-abia atinsă de zefiri
Ea-i despica-n felii subțiri

Unse, în pofta-i milostivă,
Cu-amor perlat și c-o salivă

Atît de dulce acrișoară
Că nu știai cum de te-omoară
Mai către-amurg, mai către seară...

Bocet de adult

Iartă-mă că într-o zi
Oi muri și n-oi mai scri
C-un deget muiat în țuică
Pentru sufletul tău, puică,
Pe-o tejghea
La expresul Jijia.

O să-ți pară ție rău,
Copila lui Dumnezeu?

O să chemi taxiul
Și-o să pui șoferul
Să mă sune cu bi-bi-ul
Cît mai abitir,
Pîn' ce-o să se-ndure cerul,
Subsuoară cu sicriul,
Să mă-ntorc din cimitir?

Dacă da,
Nu uita:
Îngerii fac apa grea,
Cărămida-i catifea,
Eu te pup pe dumneata
Într-un loc
Cu iz și floc,
Țoc,
Țoc!

Dacă nu,
Du-te, paște și fă muuuuuu
De pe-acu...

Bocet de adult

De mult nu mai fac nimic,
Doar mînine
Sîngerete cu șoric
Și-apoi plîng.
Ziua-i rană,
Roua-i vană
În ea făr' nici o cocoană,
Cîrlană baudelairiană,
Fi-ți-ar cracii lungi și tari
Ca zgîlțul electricei
Pînă-n creierașii mei
Agitați
Cu mult nesaț
Și topiți
De-un dulce witz
Ca iumara
D-mi pocnește de iz nara...

Emil BRUMARU

Din presa vremii...

Sa incepem, de data asta, și cu ceva plăcut ● adică revista **Conversația** a clubului din Arad ● care apare in condiții grafice excepționale ● cu texte pe măsura prezentării ● și un foarte ciudat **poster** ● ușa apartamentului lui **Havel** ● care acolo-mi sta / cind pirnaia nu-nfunda ● spre deosebire de alți disidenți ● care cind **primi** nu-mi erau / directori se fa-ceau... ● Dar să ne intoarcem la prietenii noștri de la **România Mare** ● in care Alcibiade scrie ● „bătrinul honved era in tabara ungurească“ ● dar unde era, Doamne-iarta, să hie ? ● la khmerii roșii ?, la contrași ? ● Și tot in pomenita fițuică aflăm că „Dupa Transilvania, ungurii ataca Bucovina și... Ucraina“ ● Ei, da' ce-i dupa capul lor ? — zicem noi, dar nu zicem bine fiindcă Avrămuț Iancu (nepot de frate cu dracu') se atirna de sirena și trage-un urlet raspicat ● cum că „Honvezii vor să ocupe Clujul“ ● No, Avrămuț, mai ai rabdare taică ● vinim, vinim ! ● Și cind să zicem hop, iaca dam de ● **Abuzurile primăriei** ● sub semnătura unei Cristina Paț ● care ne dă prețul unui metru patrat de pămint ● 100 de dolari ● și mai zice că **Televiziunea e situată undeva** ● intre circ și ospiciu ● de, dacă scrie la gazetă... ● cu ce să zic ● măcar o data au nimerit-o și ăștia ● pă bune ● ca și titlul acesta la care, Dumnezeu cu mila ● subscrie cine vrea : **Era mai bine pe vremea lui Ceaușescu** ● aparut tot in **R.M.** ● unde maestrul Barbu recunoaște ca a avut guvernantă unguroaica ● dar poate minte ● fiindcă articolul domniei-sale se intitulează **Minciuna ca strategie politică** ● clasa mare, dom'le ● te pui ● cu **Europa** ● in care clientul nostru **Ilie Neacșu** ● traiește din plin drama marilor interogații ● „Cind era mai bine, inainte de 22 decembrie 1989, sau după această dată tristă, dar memorabilă ?“ ● De ce-ai fi trist, nene Ilie ? ● Uite, acum ai posibilitatea să mai tragi o copită ici, una colo și, cine știe, ca mine-poimîine mai tragi și cu altceva... ● nu cumva să-ți pierzi antrenamentul ● I. ce zici ? ● Și vă las aici că-i tirziu și frig afară și-n casă arză v-ar focul...

Adio și n-am cuvinte,
Dorin SPINEANU

semnul „?“

Cîteva nedumeriri

D-na Angela Băcescu, cu lacrimi in ochi cind intreabă, cu lacrimi in ochi cind transcrie, prezintă în *Europa* (ciudat nume pentru una din cele mai reacționare publicații ale momentului) un fel de serial în interviuri cu foștii membri ai CPEx și ceilalți deținuți implicați în procesele represiunii din decembrie 1989. Mă rog, e dreptul Domniei Sale să aibă opiniile și simpatiile pe care le are. Altceva mă nedumerește — statutul cu totul special pe care „reportera specială“ (și ea) il are. Alți ziariști — de la *Expres*, de pildă — n-au reușit să treacă de poarta închisorii *Jilava* în vreme ce Domnia Sa se plimbă prin celulele, birourile și coridoarele respectivei instituții ca la Dumneaei acasă, intervievează pe cine poftește ș.a.m.d. Cu tot felul de aprobări — și de la *Curtea Supremă* și de la *Ministerul Justiției* și de la *Interne*, aprobări pe care ziariștii de la presa intr-adevăr independenta nu au reușit sa le obtina, in ciuda repetatelor solicitari. Da, dar D-na Băcescu scrie intr-un anumit fel despre acești inculpați și condamnați, fel ce ne face să bănuim că revista *Europa* este, alaturi de *România Mare*, unul din principalele organe ale restaurației ce ne paște. Or, asta presupune complicități intre cei inchiși, „lucrătorii“ de la aceste publicații și o parte cel puțin din demnitarii actuali, măcar unii dintre cei cazați pe la *Curtea Supremă*, pe la *Interne*, *Justiție* și, desigur, *S.R.I.* Noi, simplii cetățeni, avem mai puțin de pierdut, dar cei aflați acum în „vîrful puterii“ ar trebui să-și pună unele intrebări... Au mai multe de pierdut, nu ? Mult mai multe decît dacă ar veni la putere partidele democratice.

* * *

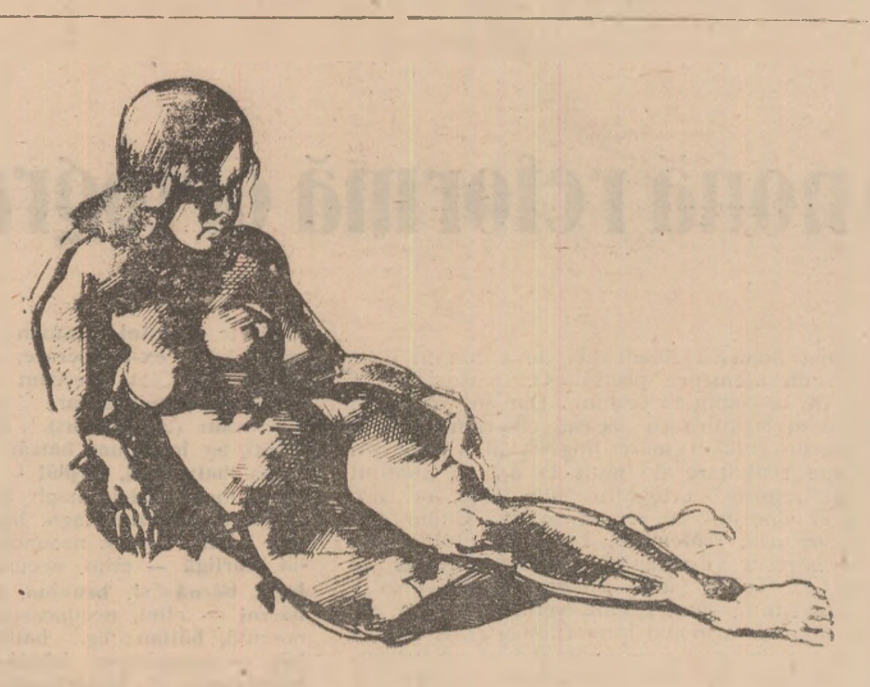
Pentru că am pomenit de D-na Băcescu — unul din intervievații sai este Ion Totu, fost demnitar comunist, ministru de externe pînă în noiembrie 1989. Intre altele, fostul politician emite o teorie asupra evenimentelor din decembrie din care reiese că Nicolae Ceaușescu ar fi fost răsturnat de americani, că Brucan și Mazilu ar fi fost agenți CIA, că SUA ar fi interesată în prăbușirea noastră economică pentru a ne putea exploata resursele umane (și tehnologice ?) cît mai rapid și mai ieftin. Toate bune și frumoase, dacă Mazilu n-ar fi în Elveția, dacă Brucan nu s-ar fi retras din politica activă, iar singurul *Tratat* semnat pînă acum de oficialitățile române n-ar fi cel cu URSS. După părerea mea, „filiera americană“ nu ține decit dacă o combinăm cu una sovietică. De fapt, una sovietică este de-a dreptul vizibilă în jocul politic al guvernanților noștri de pe 22 decembrie și pînă azi.

Dar ceva tot merită reținut din abracadabranta teorie a D-lui Totu, anume ceea ce spune despre situația economică a României în decembrie 1989 și acum. Intr-adevăr, guvernanții s-au tot străduit să ne evoce dezastrul economiei românești, care totuși avea un oarecare excedent valutar și o anume productivitate. Excedentul s-a transformat în datorii, iar productivitatea se tot spulberă, datorită unei reforme economice prost concepute, care a pornit cu liberalizarea prețurilor și nu cu spargerea monopolului proprietății. Și încă un lucru : de ce guvernanții n-au făcut niciodată pînă azi un „raport asupra stării economiei“ ? Aceasta ar fi fost prima lor obligație încă de la inceputul perioadei provizoratului și cu atît mai mult, după ce-au fost „legitimați“ prin alegeri Altfel, economia se va tot prăbuși, iar ei vor evoca „moștenirea grea“ lăsată de Ceaușescu.

* * *

Cît îi privește pe Dl. Totu și ceilalți, dacă sînt atît de competenți și bineintenționați, iar Ceaușescu era atît de rău și prost (ceea ce nu contest), ce i-a împiedicat să-l răstoarne ei, făcînd astfel inutilă baia de sînge din decembrie ? Acum, s-ar fi aflat ei la putere și-ar fi „reformat“ țara. Nu ? Și încă un fapt interesant → Dl. Totu acuză pe Mazilu, pe Brucan, dar niciodată pe cei aflați efectiv la putere. Păi, cum ? Cei doi l-au răsturnat pe Ceaușescu cu ajutor american ca să puna la putere niște filosovietici ?

L. A.

Minunea de la Fatima

Zilele trecute televiziunea a transmis cîteva imagini luate de la un pelerinaj al papei Ioan Paul al II-lea. Comentatorul și-a făcut conștiincios meseria. A reprodus două-trei fraze din cuvîntarea înaltului Pontif în schimb n-a suflat o vorbă măcar despre semnificația locului. O vom face noi pe scurt, cîtă vreme numele de Fatima îi poate rătăci pe necunoscători. Există și în cadrul musulman o venerare a Fatimei. Fiică a lui Mahomed, ea a fost soția lui Ali, văr al profetului și al patrulea calif. A avut doi fii, pe Hassan și Husayn. Fatima este venerată în special de șiiți.

Dar Papa nu a vorbit — și nici nu avea cum și de ce — de această figură a Islamului. El s-a aflat la Fatima, localitate din Estremadura, în Portugalia, cu aproximativ 7 000 de locuitori,care a devenit din 1917 un cunoscut loc de pelerinaj. Papa a mulțumit Fecioarei și nu Fatimei pentru că a scăpat cu bine din atentatul care a făcut cu ani în urmă atita vîlvă. În această mică localitate Fecioara s-a arătat în 1917 ochilor uimiți a trei copii. De atunci locul este foarte frecventat de credincioși.

N-ar fi fost rau dacă eruditul comentator al televiziunii noastre ar fi amintit aceste minime lucruri.

E. V.

umor ?

Varianta optimă !

A trecut iarăși pe-aici profesorul Rugină. A conferențiat despre defectele variantei Cojocaru. Mîine, dl. Cojocaru va comenta... ce credeți ? Exact, vulnerabilitatea ipotezei Rugină (adăugînd, ca orice economist serios, pus pe calambururi, că onomastica lui Anghel e de rău augur). Dat fiind că eu nu am studiat în viață altceva decît vioara (și-aia cînd eram mic) imi permit să dau sfaturi : în situația economică națională dezastruoasă, nu știi de unde sare iepurele...

Deci, iată ce zic : ca România să fie bine și tot românul să prospere, musai să trecem la o „cosmeticizare“ a geografiei noastre. Știu, o să-mi replicați că sîntem o țară frumoasă, cu munți ozonați și ozane prea dulci curgătoare, că avem și mare neagră (care e albastră) și șesuri mănoase (care tentau lisimahii încă din antichitate)... Ei bine, fraților, buba-i alta : *granițele nu-s bine ticluite* : De-aici pocinogul. De aceea, propun să umblăm puțin pe hartă și să aducem cîteva mici corecții benefice : a) să luăm o părticică din Turcia — pentru ca să rămînă în țară rulmenții, mercurul, salamul de Sibiu, curvele și ale bunuri de larg consum. (Și-apoi, cred că ar putea fi înțeleasă o asemenea revanșă : ei ne-au cotropit cîteva secole — noi de ce sa-i iertam ?...)

b) Să punem Ardealul mai la est, cam între Albița și Leușeni, iar Moldova — la vest (rocada) : rușii nu vor mai intra în Basarabia, iar la Eger se va discuta, la viitoarea reuniune științifică, despre faptul că le-am furat ungurilor... Prutul ! A propos de bunii noștri vecini, aș mai propune un fapt de bine : să angajăm niscaiva grăniceri cu ochii oblici : cum ei (ungurii) și-așa habar n-au de geografie, îi punem bine și cu chinezii. Și-ăștia, doar dacă vin în excursie la Debrețin, le termină într-o oră rația de cîrnați pe trei decenii !

La granița de sud situația e mai simplă : după cum spunea recent purtătorul de poltică al guvernului (nu se știe încă al cărei țări), Silviu Brucan-Sorge, pe vremuri *noi* ne uităm la cîrnații de pe micile ecrane bulgărești ; azi, *ei* se uită la cîrnații de pe micile noastre ecrane. Deci, sîntem 1 : 1.

Pentru sîrbi și croați însă... nu știu ce soluție să propun : mă derutează teroriștii care au inceput acolo războiul *civil* și care (cică) ar vorbi româna *militară*. Pentru orice eventualitate, importăm cîțiva grăniceri din Elveția ; ăștia știu al naibii de bine să fie mereu neutri...

De la urmașii lui Tell (arbaletistul, nu pașoptistul !) poate vom învăța și noi cîte ceva despre arta de-a fi imparțiali. Și de-a ieși mereu, basma curata

Bogdan ULMU

Colectivul de redacție : Radu ANDRIESCU, Liviu ANTONESEI (redactor șef adjunct), Emil BRUMARU (redactor șef adjunct), Codrin BURDUJA (secretar de redacție), Mariana CODRUT, Nicolae DABIJA, Nichita DANILOV Alexandru DOBRESCU (redactor șef), Valeriu GHERGHEL (secretar general de redacție), Mădălina GRIGORAS (secretar de redacție), Ion HADARCA Nicolae IONEL, Alina MUNGIU, Constantin PRICOP, Horia ZILIERU.

REDACȚIA : IAȘI, Casa cu absidă, Centrul civic, telefon : 981/1624
Administrația : București, Calea Victoriei 133—135, telefon : 90/50068

PREȚUL UNUI EXEMPLAR : LEI 6

Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA - Sector export-import presă, P.O. Box 12—021, telex 10376. prsfir București Calea Griviței nr 64—66 sector 1